

Topsport en Onderwijs in het Middelbaar Beroepsonderwijs
Een Onderzoek naar het Studiesucces van Talenten en Topsporters met een NOC*NSF-status in het
Middelbaar Beroepsonderwijs in Nederland

Elite Sport and Education in Vocational Education and Training
Research on Study Success of Talented and Elite Sport Athletes with NOC*NSF-status in Vocational
Education and Training in the Netherlands

Drs. K. Stroo

Master Onderwijswetenschappen
Open Universiteit

Datum: 26 februari 2017
Begeleiding: Prof. dr. R. H. M. de Groot
Examinator: Dr. ir. C. J. Kreijns

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Summary	5
Lijst met afkortingen	7
Inleiding	8
Methode	18
Resultaten	21
Conclusie en discussie	32
Referenties	38
Bijlage 1 Overzicht 77 sportdisciplines mannen en vrouwen met NOC*NSF-status in mbo	41
Bijlage 2 Overzicht 41 sportclusters mannen en vrouwen met NOC*NSF-status in mbo	43
Bijlage 3 Overzicht mbo-diploma per sportdiscipline mannen en vrouwen met NOC*NSF-status	44
Bijlage 4 Overzicht mbo-diploma per sportcluster mannen en vrouwen met NOC*NSF-status	46
Bijlage 5 Overzicht vavo-diploma per sportdiscipline mannen en vrouwen met NOC*NSF-status	47
Bijlage 6 Overzicht aangepaste sport mbo mannen en vrouwen met NOC*NSF-status	48
Bijlage 7 Overzicht verdeling NOC*NSF-status mannen en vrouwen per sportdiscipline in mbo	49
Bijlage 8 Overzicht verdeling NOC*NSF-status mannen en vrouwen per sportcluster in mbo	51

Topsport en Onderwijs in het Middelbaar Beroepsonderwijs
Een Onderzoek naar het Studiesucces van Talenten en Topsporters met een NOC*NSF-status in het
Middelbaar Beroepsonderwijs in Nederland

Drs. K. Stroo

Samenvatting

In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) in Nederland bieden mbo-scholen in meer of mindere mate faciliteiten aan talenten en topsporters om de combinatie onderwijs en topsport (duale carrière) succesvol te laten verlopen. Er zijn geen landelijke gegevens bekend hoeveel topsporters een mbo-opleiding volgen en op welk niveau zij een diploma behalen of zonder diploma stoppen met hun opleiding. Het is niet mogelijk om diplomagegevens van topsporters eenduidig uit landelijke bronsystemen te halen. Er zijn geen gegevens beschikbaar of het door mbo-instellingen geboden maatwerk en specifieke begeleiding tot studiesucces van topsporters in het mbo leidt. Het genereren van kwantitatieve landelijke gegevens creëert de mogelijkheid om op basis van deze cijfers het huidige beleid en de dienstverlening aan topsporters in het mbo kritisch te bezien en daar waar nodig aan te passen en te optimaliseren. Het doel van het onderzoek is inzicht te geven in het aantal topsporters en studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo in Nederland en factoren die verschil in studiesucces kunnen verklaren. Het is een kwantitatief onderzoek onder topsportcoördinatoren van 66 mbo-instellingen die per e-mail en telefonisch zijn benaderd voor deelname aan het onderzoek en 22 mbo-instellingen hebben gegevens aangeleverd van 995 topsporters over schooljaren 2010-2011 tot en met 2015-2016. De onderzoeksgegevens zijn met behulp van SPSS geanalyseerd. De belangrijkste resultaten zijn dat topsporters op alle vier mbo-niveaus meer uitvallen zonder diploma dan landelijk door het ministerie van OCW als prestatienorm is gesteld. Bijna alle sporters volgen een opleiding via een ROC en een klein deel via een AOC, vakschool of voortgezet volwassenenonderwijs. Mannen vallen significant meer uit dan vrouwen. De meerderheid (96%) heeft een talentstatus en de minderheid (4%) een topsportstatus. De helft van alle sporters heeft een Belofte status. Er is geen verschil in studiesucces tussen de zes bestaande NOC*NSF-statussen. Voetbal is bij zowel mannen als vrouwen de sportdiscipline met veruit de meeste topsporters. Voetbal mannen vallen significant meer uit zonder mbo-diploma in vergelijking met 13 andere sportdisciplines bij mannen. In tegenstelling tot landelijke cijfers vallen topsporters op niveau 3 significant meer uit dan respectievelijk niveau 4 en 2. Deze hogere uitval wordt voor een groot deel bepaald door uitval van voetbal mannen. Concluderend kan worden gezegd dat vergeleken met landelijke cijfers voor voortijdig schoolverlaten de uitval zonder diploma van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo hoog is. Het niet behalen van een startkwalificatie maakt kwetsbaar voor kansen op de

arbeidsmarkt. Meer onderzoeksgegevens zijn nodig om te bepalen of sprake is van een maatschappelijk probleem bijvoorbeeld bij voetbal mannen. Op dit moment is niet duidelijk of topsporters later en of bij een andere mbo-instelling een diploma behalen. Het onderzoek levert voor het eerst landelijk kwantitatieve basisgegevens en aanknopingspunten om door middel van vervolgonderzoek en samenwerking tussen relevante partners een nauwkeuriger beeld te verkrijgen van het daadwerkelijke studiesucces van topsporters in het mbo.

Keywords: topsport, studiesucces, middelbaar beroepsonderwijs

Elite Sport and Education in Vocational Education and Training
Research on Study Success of Talented and Elite Sport Athletes with NOC*NSF-status in Vocational
Education and Training in the Netherlands

Drs. K. Stroo

Summary

Vocational Education and Training (VET) Centres in the Netherlands arrange support in different degrees to talented and elite sport athletes to facilitate a successful dual career. On a national level there are no statistics how many athletes enrol in VET and on which level they get their diploma or drop out of education without a diploma. It is not possible to generate such statistics from an unambiguous national database. No statistics are available if VET Centres offer dual career support which actually leads to a diploma of talented and elite sport athletes. To generate such statistics creates the opportunity to evaluate and have a critical look at current dual career policies and make necessary adjustments to optimize policy and services. The main purpose of the research firstly is giving insight in the number of talented and elite sport athletes with a NOC*NSF-status and their study successes in VET in the Netherlands and secondly giving insight in factors that can explain differences in study success. The design of the research is a quantitative one and 66 VET top sport coordinators were approached by e-mail and telephone to participate in the research. A total of 22 VET Centres generated data of 995 talented and elite athletes for the college years 2010-2011 up to and including 2015-2016. The data were analysed with SPSS. The main results are that talented and elite athletes drop out of school without a diploma on all four VET-levels more than the appointed performance standard by the ministry of education, culture and science. Almost all athletes enrol in Regional VET's and a few in Agricultural VET's, sectoral VET's or second chance education. Men significantly drop out more than women without a diploma. The majority (96%) has a NOC*NSF talent status and the minority (4%) an elite status. Half of the total has a so called promise status. No differences in study success are measured between the six different NOC*NSF statuses. For men and women football is by far the sport discipline with the most athletes compared to other disciplines. Male football players drop out significantly more often without a diploma in comparison with 13 other men disciplines. In contradiction to national statistics dropout at EQF level 3 is higher than respectively 4 and 2. This dropout figure is mainly caused by male football players. The main conclusion is that in comparison with national statistics dropping out without a diploma is high amongst talented and elite athletes with a NOC*NSF-status. Leaving school without a qualification makes these athletes vulnerable for chances at the labour market. More research is needed to detect if there's a societal problem for example for male football players. At this moment it's not clear if talented and elite athletes get their

diploma in time at the same or another VET Centre. For the first time the current research generates quantitative data on a national level as benchmark. Furthermore it gives leads for future research and cooperation between relevant partners to compose an accurate picture of actual study success of talented and elite athletes in VET.

Keywords: elite sport, study success, vocational education and training

Lijst met afkortingen

AOC	Agrarisch Opleidingscentrum
BBL	Beroepsbegeleidende Leerweg
BOL	Beroepsopleidende Leerweg
BVE	Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie
BVO	Betaald Voetbal Organisatie
CTO	Centrum voor Topsport en Onderwijs
EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
FLOT	Flexibel Onderwijs en Topsport
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs
HP	High Potential
IT	Internationaal Talent
JCC	Johan Cruyff College
JCA	Johan Cruyff Academy (voorheen: Johan Cruyff University)
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond
LOOT	Landelijke Organisatie Onderwijs & Topsport
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
NOC*NSF	Nederlands Olympisch Comité * Nederlandse Sport Federatie
NT	Nationaal Talent
NTC	Nationaal Topsport Centrum
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
RTC	Regionaal Trainings Centrum
RTO	Regionale Topsport Organisatie
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TMS	Topsporters Monitoringsysteem
TTS	Topsport Talentschool
vavo	voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
VET	Vocational Education and Training
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
vmbo-t	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs-theoretische leerweg
vo	voortgezet onderwijs
vsv	voortijdig schoolverlaten
vsv'er	voortijdig schoolverlater
vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
WVO	Wet voortgezet onderwijs

Topsport en Onderwijs in het Middelbaar Beroepsonderwijs
Een Onderzoek naar het Studiesucces van Talenten en Topsporters met een NOC*NSF-status in het
Middelbaar Beroepsonderwijs in Nederland

Inleiding

In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) in Nederland bieden diverse mbo-scholen in meer of mindere mate faciliteiten aan talenten en topsporters om de combinatie onderwijs en topsport succesvol te laten verlopen. Het is voor topsporters in het mbo belangrijk dat zij vanwege de intensieve duale carrière door middel van goede ondersteuning een diploma kunnen behalen op het voor hen hoogst haalbare niveau. Een topsporter in het mbo moet minimaal een mbo-diploma op niveau 2 behalen om te voldoen aan de wettelijke verplichting tot het behalen van een startkwalificatie. Een mbo-opleiding op niveau 4 geeft toegang tot het hoger beroepsonderwijs (hbo) en bijna een kwart van alle hbo-studenten is direct vanuit het mbo naar het hbo doorgestroomd (OCW, 2017). Het belang van het behalen van een startkwalificatie is groot, omdat de meeste topsporters op weg naar de top afvallen en niet in staat zijn om structureel en levenslang door middel van alleen sportbeoefening in hun levensonderhoud te voorzien: financiële onafhankelijkheid is voor weinig topsporters bereikbaar (EC, 2012; NOC*NSF, 2012). Op basis van een bij voorkeur zo hoog mogelijke startkwalificatie zijn de kansen op de arbeidsmarkt en in de samenleving groter en is een topsporter beter in staat een maatschappelijke carrière na(ast) de topsportcarrière op te bouwen.

Op dit moment zijn geen landelijke gegevens bekend hoeveel topsporters een mbo-opleiding volgen en op welk niveau zij een diploma behalen of zonder diploma stoppen met hun opleiding. Mbo-scholen zijn verplicht om het aantal voortijdig schoolverlaters te registreren en op basis van vastgestelde categorieën de reden van uitval uit een opleiding te benoemen. Topsport is geen vastgestelde categorie en kan niet als reden voor uitval in het mbo worden benoemd. Het is niet mogelijk om diplomagegevens van topsporters eenduidig uit landelijke bronsystemen te halen. Er zijn geen gegevens beschikbaar of het door mbo-instellingen geboden maatwerk en specifieke begeleiding tot studiesucces van topsporters in het mbo leidt. Het genereren van kwantitatieve landelijke gegevens creëert de mogelijkheid om op basis van deze cijfers het huidige beleid en dienstverlening aan topsporters in het mbo kritisch te bezien en daar waar nodig aan te passen en te optimaliseren. Het doel van het onderzoek is inzicht te geven in het aantal topsporters en studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland en factoren die verschil in studiesucces kunnen verklaren. Daar waar in de tekst topsporter of topsportstatus staat vermeld, kan ook talent en talentstatus worden gelezen. Het onderzoek richt zich uitsluitend op sporters met een NOC*NSF-status, omdat deze statussen landelijk vastgesteld, traceerbaar en vergelijkbaar zijn. Het theoretische kader is onderverdeeld in zeven subparagrafen en gebaseerd op literatuuronderzoek.

Ten eerste wordt de algemene structuur van het mbo in Nederland beschreven. Daarna wordt duidelijk gemaakt wat onder leerplicht, kwalificatieplicht en voortijdig schoolverlaten wordt verstaan. Vervolgens wordt de topsportinfrastructuur, de talent- en topsportstatus beschreven. Aansluitend volgt een overzicht hoe in het onderwijs in Nederland de combinatie topsport en onderwijs mogelijk wordt gemaakt. In Europees verband wordt het ‘dual careers’ beleid van de Europese Commissie (EC) toegelicht. Het studiesucces in het mbo wordt op een rijtje gezet en tot slot volgt de stand van zaken wat bekend is over studiesucces van topsporters in het mbo.

Structuur van het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland

Het onderwijs in Nederland is vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) per onderwijssector bij wet geregeld. De basis voor de onderwijssector Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie (BVE-sector) is de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). De WEB beschrijft de voorwaarden waaronder het middelbaar beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie moet worden vormgegeven binnen de huidige 66 mbo-instellingen. De MBO Raad (2016) geeft aan dat het onderwijs in de BVE-sector toegankelijk is voor iedereen vanaf 16 jaar en wordt verzorgd door een Regionaal Opleidingscentrum (ROC), Agrarisch Opleidingscentrum (AOC) of een vakschool. ROC's bieden opleidingen aan in de sectoren zorg en welzijn, techniek en economie en verzorgen daarnaast opleidingen in de volwasseneneducatie. AOC's verzorgen opleidingen op het gebied van voeding, natuur en milieu. Vakscholen richten zich op opleidingen voor één branche zoals de grafische sector of scheepvaart. Middelbare beroepsopleidingen worden oplopend in moeilijkheidsgraad aangeboden op niveau 1, 2, 3 en 4 waarbij de duur van de opleiding kan variëren van één tot vier jaar. De meeste studenten volgen een niveau 4 opleiding. Het mbo heeft twee verschillende leerwegen of leerroutes. Via de beroepsopleidende leerweg (BOL) hebben studenten tijdens hun opleiding één of meerdere stageperiodes. Via de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) is sprake van een arbeidsovereenkomst met een werkgever waarbij de deelnemer meestal één dag in de week naar school gaat voor de theoretische onderbouwing. In schooljaar 2015-2016 volgden 484.985 studenten een mbo-opleiding waarvan 431.508 bij een ROC, 27.813 bij een vakschool en 25.664 bij een AOC. Het merendeel (ongeveer 80%) van de studenten volgt een BOL-opleiding (MBO Raad, 2016). Het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) is bedoeld voor leerlingen vanaf 18 jaar (en onder bepaalde voorwaarden ook voor 16- en 17-jarigen) die alsnog een vmbo-tl, havo- of vwo-diploma willen behalen of vanwege een andere reden een (gedeeltelijke) vavo-opleiding volgen. In schooljaar 2015-2016 volgden 16.000 studenten een vavo-opleiding (MBO Raad, 2016). Als in dit onderzoek wordt gesproken over mbo dan wordt tevens het vavo bedoeld tenzij dat in de tekst anders wordt aangegeven. In dit onderzoek wordt met een ROC ook een AOC of vakschool bedoeld tenzij dat in de tekst anders wordt aangegeven.

Leerplicht, kwalificatieplicht en voortijdig schoolverlaten in Nederland

In Nederland moeten jongeren tussen de 5 en 18 jaar onderwijs volgen. Jongeren zijn volledig leerplichtig tot en met het schooljaar waarin zij 16 jaar worden en tussen 16 en 18 jaar geldt de kwalificatieplicht. Jongeren van 16 jaar die nog geen startkwalificatie hebben behaald, moeten tot hun 18^e jaar onderwijs volgen en mogen niet volledig werken. Een startkwalificatie is minimaal een mbo-2, havo of vwo diploma. Jongeren tot 18 jaar zonder startkwalificatie vallen onder de leerplichtwet en jongeren tussen de 18 en 23 jaar zonder startkwalificatie vallen onder RMC-wetgeving. RMC staat voor Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten waarbij sprake is van een intensieve samenwerking tussen gemeenten, voortgezet onderwijs (vo), mbo en andere regiopartners zoals bijvoorbeeld jeugdzorg, politie en werkgevers om door middel van een integrale aanpak deze jongeren te begeleiden naar onderwijs of passend werk (OCW, 2016). Een voortijdig schoolverlater (vsv'er) is een jongere onder de 23 jaar zonder startkwalificatie. Vsv'ers vormen een kwetsbare groep en zowel het vo als mbo kent structureel teveel jongeren die zonder diploma met hun opleiding stoppen. De perspectieven op de arbeidsmarkt en de uitgangspositie in de samenleving zijn beter met een startkwalificatie. "Jongeren zonder startkwalificatie zijn vaker werkloos" (OCW, 2015b, p. 32). Scholen en gemeenten ontvangen subsidie van het ministerie van OCW om uitval onder jongeren van 12-23 jaar in het bekostigd vo, mbo en vavo te voorkomen (OCW, 2016). Het landelijke doel om in 2016 (gemeten over schooljaar 2014-2015) het aantal vsv'ers terug te dringen tot maximaal 25.000 studenten is bereikt en de minister continueert inspanningen om het aantal vsv'ers verder terug te dringen (OCW, 2016). Alle gemeenten in Nederland zijn verplicht in samenwerking met scholen het aantal vsv'ers te registreren en op basis van vastgestelde categorieën de reden voor uitval te benoemen, zoals bijvoorbeeld gezondheidsredenen, problemen in de thuissituatie of verkeerde keuze van de opleiding (OCW, 2015a). Topsport is geen vastgestelde categorie en kan niet als reden voor uitval worden benoemd.

Topsportinfrastructuur, talentstatus en topsportstatus in Nederland

De gezamenlijke ambitie van de Nederlandse overheid en sportorganisaties is structureel bij de beste tien topsportlanden van de wereld te horen (NOC*NSF, 2012, 2016b; VWS, 2005, 2008, 2017). Voor het realiseren van deze top 10-ambitie is een topsportinfrastructuur opgezet door sportkoepel Nederlands Olympisch Comité * Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF) in samenwerking met sportbonden, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), gemeenten, provincies, onderwijs- en medische instellingen (NOC*NSF, 2010). Het meten van de top 10-ambitie gebeurt op basis van de medaillespiegel van Olympische Spelen, Paralympische Spelen en Wereld Kampioenschappen van niet-Olympische topsportprogramma's (NOC*NSF, 2012, p. 45). Het uitgangspunt bij het opzetten van deze topsportinfrastructuur is dat de beste sporters in een fulltime

trainingsprogramma op één locatie met de beste coach en de beste faciliteiten bij elkaar worden gebracht. In 2009 zijn daarvoor Centra voor Topsport en Onderwijs (CTO's) en Nationale Topsport Centra (NTC's) opgericht. Topsporters kunnen met minimale reistijd en dicht bij elkaar in dezelfde omgeving trainen, wonen en studeren en (para)medische of andere specialistische begeleiding is ter plekke geregeld. De vier CTO's bevinden zich in Amsterdam, Heerenveen, Eindhoven en Papendal. De CTO's huisvesten meerdere topsportprogramma's voor de hoogste senioren en talenten in Nederland. Een NTC is een sportspecifieke trainingslocatie en op dit moment zijn vier NTC's operationeel in Den Haag (beachvolleybal en zeilen), Utrecht (waterpolo dames) en Sittard (triathlon). Naast CTO's en NTC's worden voor regionale opleidingsprogramma's van sportbonden Regionale Trainings Centra (RTC's) gerealiseerd. Het gaat om instroomprogramma's voor talenten met als doel doorstroom naar de landelijke senioren topsportprogramma's (NOC*NSF, 2012). In de landelijke topsportinfrastructuur hebben zeven Regionale Topsport Organisaties (RTO's) een samenwerking met minimaal een CTO of NTC in de eigen regio en een faciliterende rol ten aanzien van de instroomprogramma's van de RTC's. De RTO's ondersteunen daarnaast de implementatie van door NOC*NSF ontwikkelde doorlopende leerlijnen op het gebied van voeding, prestatiegedrag en anti-doping in het meerjaren opleidingsplan van sportbonden (NOC*NSF, 2012).

NOC*NSF heeft in samenwerking met de sportbonden een systeem ontwikkeld waarbij talenten en topsporters op basis van een profiel een talentstatus Belofte, Nationaal Talent (NT) en Internationaal Talent (IT) of topsportstatus High Potential (HP), B-status en A-status kunnen krijgen. De A-status is de hoogste status en dat zijn topsporters die in de top-8 van de wereld presteren en met ingang van de nieuwe sportagenda een reële kans op behalen van het mondiale podium moeten hebben (NOC*NSF, 2016b). Na het toekennen van een status wordt de sporter door NOC*NSF toegevoegd aan het Topsporters Monitoringsysteem (TMS): dit is een nationale database van sporters met een NOC*NSF-status in Nederland. In 2009 is het huidige systeem ingevoerd en was tijdelijk sprake van het naast elkaar bestaan van het aflopende oude en nieuwe systeem van NOC*NSF-statussen. Voetbal heren die spelen in een onder de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB) vallend jeugdteam van een Betaald Voetbal Organisatie (BVO) en/of uitkomen voor vertegenwoordigende nationale jeugdelftallen hebben minimaal een NOC*NSF-talentstatus, maar zijn niet opgenomen in de database van TMS. De KNVB registreert in een eigen systeem de status van deze voetbal heren. Voetbal heren die naar de Olympische Spelen gaan, futsal heren, voetbal dames, beachsoccer en CP-voetbal zijn wel opgenomen in TMS. In het onderwijs wordt in de begeleiding van topsporters vanaf schooljaar 2010-2011 uitgegaan van de in 2009 ingevoerde NOC*NSF-statussen en het onderzoek richt zich op deze groep topsporters in het mbo. In 2017 is een nieuw Statusreglement Topsporters ingevoerd waarbij de B-status vervalt en een Selectie- en Bondsstatus is toegevoegd (NOC*NSF, 2016a).

Topsport en onderwijs in Nederland

In de hele onderwijskolom in Nederland worden aparte voorzieningen getroffen voor topsporters om een succesvolle combinatie van topsport en onderwijs mogelijk te maken. Dit komt voort uit de mondiale trend dat het trainings- en wedstrijdprogramma om tot de internationale top te behoren steeds intensiever is geworden en veel minder ruimte laat voor het volgen van een regulier onderwijsprogramma. In het basisonderwijs zijn geen structurele voorzieningen voor topsporttalenten geregeld, omdat de noodzaak daarvoor vanwege de jonge leeftijd van leerlingen in het algemeen niet aanwezig is. Indien nodig is het mogelijk dat basisscholen in individuele gevallen afspraken maken met Leerplicht over het missen van onderwijstijd vanwege topsportverplichtingen. De basis daarvoor is aanpassing van de Wet op het primair onderwijs met betrekking tot onderwijs op een andere locatie dan de school voor onder andere jongeren met een talentenstatus van NOC*NSF en culturele talenten (OCW, 2015c).

In het voortgezet onderwijs bestaan sinds 1991 zogenaamde LOOT-scholen die sinds 2011 Topsport Talentscholen (TTS) worden genoemd (Stichting LOOT, 2011). LOOT staat voor Stichting Landelijke Organisatie Onderwijs & Topsport. Een TTS heeft van het ministerie van OCW een licentie gekregen met het recht af te wijken van de normale regelgeving voor sporters met een NOC*NSF-status zoals de mogelijkheid tot het afleggen van gespreid examen, vermindering van onderwijstijd, ontheffing voor deelname aan bepaalde vakken en een flexibel lesrooster (Stichting LOOT, 2016). In schooljaar 2015-2016 volgden ruim 3000 sporters met een NOC*NSF-status verspreid over het hele land een opleiding via een TTS. Van de huidige 30 TTS zijn 4 TTS sinds 2009 verbonden aan een CTO. De TTS hebben waar mogelijk een nauwe samenwerking met een NTC en één of meer RTC's. Topsporters met een NOC*NSF-status die vo volgen op een topsportvriendelijke of reguliere school komen niet in aanmerking voor LOOT-faciliteiten en voor topsportvriendelijke scholen bestaan geen landelijke richtlijnen (Reijgersberg & Elling, 2013).

In het middelbaar beroepsonderwijs bestaat sinds 2009 de mogelijkheid tot het volgen van een mbo-opleiding via een ROC dat is verbonden aan een CTO of NTC. De student kan een keus maken uit een groot aantal beroepsopleidingen en door middel van maatwerk wordt het te volgen onderwijs meer of minder aangepast aan het sportprogramma. Sinds 1999 is het mogelijk een mbo-opleiding te volgen via een Johan Cruyff College (JCC) waarbij topsporters uit verschillende takken van sport samen onderwijs volgen en het onderwijsprogramma is aangepast aan de gangbare trainingstijden van de meeste sporten. Het aanbod van een JCC is beperkt en de student kan kiezen uit een aantal beroepsopleidingen gericht op de sportsector. Er zijn vijf JCC's in Amsterdam, Enschede, Groningen, Nijmegen en Roosendaal. Een JCC is onderdeel van een ROC. Daarnaast bestaan al langere tijd in wisselende mate diverse andere topsportvriendelijke mbo-scholen waarbij de student een keus kan maken uit een groot aantal door het ROC aangeboden beroepsopleidingen (MBO Raad, 2016).

Deze scholen hebben regionaal nauwe samenwerking met RTC's en in voorkomende gevallen met een CTO of NTC. Voor topsportvriendelijke scholen in het mbo bestaan geen landelijke richtlijnen. Het ministerie van OCW heeft in de Wet bevorderen van meer doelmatige leerwegen modernisering bekostiging (OCW, 2013) de mogelijkheid gecreëerd om ten behoeve van topsporters in de programmering van een mbo-opleiding naar beneden af te wijken van de urennorm. Het is daarnaast mogelijk aan individuele talenten zoals topsporters maatwerk te bieden mits dit goed wordt verantwoord (OCW, 2013).

In het hoger en wetenschappelijk onderwijs bestaat sinds 2009 de mogelijkheid een hbo of universitaire opleiding te volgen via een hbo-instelling of universiteit die is verbonden aan een CTO, NTC en/of RTC waarbij de student een keus kan maken uit een groot aantal opleidingen. Sinds 1999 is het mogelijk een hbo-opleiding commerciële economie te volgen via de specifiek op topsporters gerichte Johan Cruyff Academy met vestigingen in Amsterdam, Groningen en Tilburg. Een JCA is onderdeel van een reguliere hogeschool of universiteit. In 2013 is het Actieplan FLOT (Flexibel Onderwijs en Topsport) ondertekend waarbij besturen van hogescholen en universiteiten structurele afspraken met NOC*NSF hebben gemaakt om afstemming tussen topsport en onderwijs te organiseren en duurzaam te verankeren (FLOT, 2013).

In de hele onderwijskolom wordt dienstverlening aan topsporters vorm gegeven volgens dezelfde principes. In diverse onderzoeken (Blom & Duijvestein, 2008; Felix, Karsten, & Fase, 2006; GEES, 2016; Van Bottenburg, Dijk, Van den Dool, Elling, & Reijgersberg, 2016) zijn factoren beschreven die belangrijk zijn om de combinatie onderwijs en topsport te faciliteren en te voorkomen dat een keus moet worden gemaakt tussen sport- of schoolcarrière. Het gaat daarbij om een flexibel rooster dat ruimte laat voor trainingen en wedstrijden, extra begeleiding, vrijstellingen, uitstel of vermindering van huiswerk en/of tentamens, toetsen/tentamens/examens op een ander moment afnemen, vrij geven voor belangrijke wedstrijden/toernooien/stages, e-learning (afstandsleren), voorzieningen om achterstanden weg te werken, benutten van elders verworven competenties (evc) in de sport en het aanpassen van stage-uren aan het sportprogramma. Hoe groter de intensiteit van het sportprogramma des te meer maatwerk nodig is met betrekking tot het onderwijsprogramma. De mate van begeleiding en ondersteuning in de hele onderwijskolom is afhankelijk van en gebonden aan wettelijke kaders, organisatievorm en beleidskeuzes die worden gemaakt om een specifiek aanbod voor topsporters in te richten. Bovenstaand overzicht toont aan dat in de hele onderwijskolom wordt ingezet op het succesvol laten verlopen van de combinatie onderwijs en topsport. Dit sluit aan op het 'dual careers' beleid van NOC*NSF (2016b) en de Europese Commissie (EC) dat talenten en topsporters in staat worden gesteld een sportcarrière succesvol te combineren met studie (of werk) en vroegtijdige studie-uitval wordt voorkomen (EC, 2012).

Topsport en onderwijs in de Europese Unie

In Nederland wordt in de hele onderwijskolom ingezet op het succesvol laten verlopen van de combinatie onderwijs en topsport. Het belang goed vorm te kunnen geven aan een duale carrière is door de Europese Commissie in 2012 door middel van 36 richtlijnen beleidsmatig ingezet voor lidstaten van de Europese Unie (EU) (EC, 2012). De richtlijnen doen een beroep op beleidsmakers in de lidstaten de relevantie van duale carrières te onderkennen en vorm aan te geven. Het is geen dwingend model en passend bij de eigenheid van een lidstaat zal in samenwerking tussen stakeholders uit onder andere politiek, overheid, sportorganisaties, onderwijs en arbeidsmarkt een infrastructuur moeten ontstaan waarin duale carrières te realiseren zijn. Het gaat bij een duale carrière om de combinatie van studie of werk met topsport. Met nadruk wordt aandacht gevraagd voor het bewaken van de ontwikkeling van jonge sporters in het beroepsonderwijs, een balans tussen studie/werk en sport en de fase van beëindiging van de (vroegtijdig afgebroken) sportcarrière (EC, 2012, p. 4). De mate waarin en de wijze waarop dienstverlening aan topsporters is gerealiseerd binnen de onderwijskolom verschilt per EU-land. In onderzoeksopdracht van de EC zijn minimale kwaliteitseisen opgesteld die als richtlijn dienen voor EU-lidstaten om topsporters in staat te stellen succesvol een duale carrière vorm te geven (EC, 2016). Het onderzoek heeft 25 landenprofielen opgeleverd met een beschrijving hoe per land beleidsmatig en programmatisch de duale carrière van topsporters nationaal en regionaal is vormgegeven. Een framework met kwaliteitscriteria is ontwikkeld waarbij de topsporter centraal staat en vanuit verschillende perspectieven en (sub)dimensies (sporter, entourage, stakeholders, nationale regering en EU) naar de duale carrière wordt gekeken. Tevens is een checklist voor het adequaat inrichten van high performance training centres ter beschikking gesteld (EC, 2016). Het beoogde doel is de naar schatting 120.00 talenten en topsporters binnen de EU de mogelijkheid bieden succesvol studie/werk en topsport te combineren en “to enable each athlete to reach full potential in life” (EC, 2016, p. 8).

Talenten en topsporters krijgen in hun duale carrière te maken met verschillende transitieën: bijvoorbeeld de overgang van vo naar ho, van talent naar topsporter of van adolescent naar volwassene. Dit zijn geen geïsoleerde gebeurtenissen en vanuit een holistisch perspectief en model kan gebaseerd op de verwevenheid van verschillende dimensies (sport, psychologisch, psycho-sociaal, studie/beroep en financieel) naar de ontwikkeling van sport en leven van een talent en topsporter worden gekeken (Wylleman & Lavalée, 2004; Wylleman, Reints, & de Knop, 2013). Dit holistische model is een belangrijke basis geweest bij het denken over en formuleren van EU-richtlijnen met betrekking tot de duale carrière van topsporters. In veel EU-landen zijn weinig gegevens bekend over het exacte aantal topsporters dat ondersteuning nodig heeft om een duale carrière vorm te geven, monitoring gebeurt weinig en de definitie van topsporter is niet eenduidig (EC, 2016). Dit bevestigt het belang van onderzoek naar aantallen topsporters en het daadwerkelijke studiesucces van

topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo in Nederland. In de volgende paragraaf wordt eerst het studiesucces in het mbo in het algemeen beschreven en daarna wat bekend is over studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo.

Studiesucces in het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland

Het merendeel van de leerlingen in Nederland behaalt minimaal een mbo-2, havo of vwo diploma en daarmee een startkwalificatie. Steeds meer studenten verlaten het mbo met een diploma (81,9% in 2013/2014) en behalen ook vaker een diploma op het niveau dat kan worden verwacht op grond van hun vooropleiding (Inspectie van het Onderwijs, 2016, p. 150). Ongeveer 16% van eerstejaars studenten verlaat de instelling zonder diploma en in lagere niveaus vallen eerstejaarsstudenten wat vaker uit dan in hogere niveaus (Inspectie van het Onderwijs, 2016, p. 151). Een gedeelte van deze uitstroom zonder diploma is een jaar later teruggekeerd in het onderwijs of heeft een startkwalificatie behaald (Inspectie van het Onderwijs, 2016, p. 151; OCW, 2015b, p. 37). Het percentage vsv'ers was in schooljaar 2013-2014 totaal 1,9% waarbij voortgezet onderwijs 0,5%, middelbaar beroepsonderwijs 5,2% en voortgezet algemeen volwassenenonderwijs 11,5% (OCW, 2015b, p. 4). Het ministerie van OCW stelt op basis van prestatienormen subsidies beschikbaar om het aantal vsv'ers in vo en mbo zo klein mogelijk te houden en individuele scholen worden tegen deze normen afgezet (OCW, 2016). De prestatienorm voor studiejaar 2014-2015 was voor de onderbouw vo 1%, bovenbouw vmbo 4% en bovenbouw havo/vwo 0,5% (OCW, 2015b, p. 13). De prestatienorm voor studiejaar 2014-2015 was voor mbo-1 22,5%, mbo-2 10% en mbo-3/4 2,75% (OCW, 2015b, p. 23). Voor het vavo is geen aparte norm vermeld. Op hoofdlijnen (OCW, 2015b) blijkt dat het aantal vsv'ers in mbo-1 hoger is dan mbo-2 en het minst bij mbo 3-4. In het mbo zijn meer vsv'ers onder mannen (6,35%) dan onder vrouwen (4,12%). Datzelfde beeld is zichtbaar bij het vavo: mannen (13,24%) en vrouwen (9,5%). Het aantal vsv'ers bij BBL (6,7%) is groter dan bij BOL (4,9%) (OCW, 2015a, 2015b). Op basis van deze landelijke gegevens en wat in de volgende paragraaf wordt beschreven over studiesucces van topsporters in het mbo zijn een aantal deelvragen geformuleerd. Met deze deelvragen wordt getoetst of het studiesucces van topsporters met een geldige NOC*NSF-status in het mbo op hoofdlijnen hetzelfde beeld laat zien dat uit de vsv-cijfers van het ministerie van OCW naar voren komt.

Studiesucces van topsporters in het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland

Het bieden van de juiste begeleiding en maatwerk moet leiden tot een succesvolle combinatie van topsport en onderwijs en het behalen van een diploma op het voor de topsportstudent hoogst haalbare niveau. In deze paragraaf wordt beschreven wat vanuit de literatuur bekend is over aantallen topsporters en studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo. In opdracht van het Platform Bewegen en Sport BVE hebben Felix et al. (2006) voor het eerst specifiek onderzoek gedaan naar de knelpunten die topsporters in het mbo ervaren bij de combinatie van onderwijs en sport.

In totaal hebben 230 topsporters en sporttalenten een schriftelijke survey ingevuld. De respondenten zijn benaderd door topsportcoördinatoren van 20 mbo-instellingen waarbij geen sprake was van een afgebakende definitie van topsporter. De 230 respondenten zijn sporters met (73) en zonder (157) NOC*NSF-status waarbij 2 sporters gehandicapte sport beoefenen en voetbal het grootste aantal respondenten kent (69). De onderzoekers geven aan dat de resultaten als inventarisatie gelden en niet representatief zijn voor het mbo. De analyses met betrekking tot variabelen zoals onderwijsinstelling, opleiding, sport, NOC*NSF-erkenning en wel/geen faciliteiten leverden nauwelijks of geen belangrijke significante verbanden op (Felix et al., 2006, p. 9). Het onderzoek kent geen cijfermatige gegevens over uitval op school en studiesucces. In het interview met sleutelfiguren komt opvallend naar voren 'dat vooral voetballers zich slecht aan afspraken houden' (Felix et al., 2006, p. 16).

Het onderzoek van Duijvestijn en Blom (2008) naar een effectieve en transparante topsportstructuur in het mbo dat is uitgevoerd in opdracht van NOC*NSF, VWS en MBO Raad levert cijfers op over het aantal topsporters in het mbo. Op basis van gegevens van NOC*NSF wordt in 2008 geschat dat 130 sporters (exclusief voetballers) met een NOC*NSF-status een mbo-opleiding volgen. Voetballers waren niet opgenomen in het bronsysteem van NOC*NSF en het onderzoek geeft geen aparte cijfers voor voetballers. Naar schatting van 24 mbo-instellingen met topsportbeleid maakten 1000-1500 sporters en talenten (inclusief voetballers) aanspraak op topsportfaciliteiten (Duijvestijn & Blom, 2008, p. 13). Het verschil in getallen wordt verklaard door de ruimere definitie die mbo-instellingen hanteerden voor topsporters vergeleken met NOC*NSF. De cijfers zijn niet onderbouwd door een diepgaand kwantitatief onderzoek, omdat het een eerste verkenning naar cijfers binnen het mbo was. De zes topsportcoördinatoren uit de in 2008 uitgevoerde pilot 'Mbo LOOT' gaven aan dat topsportleerlingen als zij goed worden begeleid goede studieresultaten halen en dat voetballers hierop een uitzondering vormen en vaak niet erg gemotiveerd zijn voor hun studie. Als risicocategorie voor uitval worden voetballers en topsporters op zeer hoog niveau (Olympische Spelen) genoemd (Duijvestijn & Blom, 2008, p. 14-15). Het onderzoek kent geen cijfermatige gegevens over uitval op school en studiesucces.

In opdracht van NOC*NSF en het ministerie van VWS wordt periodiek onderzoek gedaan naar het topsportklimaat in Nederland en de resultaten worden gebruikt om het topsportbeleid te verbeteren. Het onderzoek wordt door middel van een digitale enquête uitgevoerd onder topsporters, talenten, technisch directeurs, coaches, oud-topsporters en de Nederlandse bevolking (Van Bottenburg, Dijk, Elling, & Reijgersberg, 2012; Van Bottenburg et al., 2016). Voor het onderzoek zijn sporters met een topsportstatus (HP, B, A) en talentstatus (NT, IT) benaderd. Talenten met een Belofte status (waaronder mannelijke voetbaltalenten bij regionale jeugdopleidingen van BVO's) zijn niet bevraagd (A. Elling, persoonlijke communicatie, februari 13, 2017) terwijl dit een categorie sporters is die gezien hun leeftijd en ontwikkelingsfase veel voorkomt in het mbo en mannelijke voetbaltalenten de

grootste groep statushouders vormt vergeleken met andere sporten. De resultaten van het onderzoek onder talenten (n=461) en topsporters (n=266) van de laatste topsportklimaatmeting laten zien dat in totaal 84 personen (12%) een mbo-opleiding volgden of hadden afgerond (A. Elling, persoonlijke communicatie, februari 13, 2017). Deze groep is te klein om een landelijk beeld te schetsen van topsporters in het mbo. Het onderzoek geeft een algemeen beeld van het topsportklimaat in Nederland, maar geen specifiek beeld voor het mbo.

Het internationale onderzoek Gold in Education and Elite Sport (GEES) onderzoekt in 9 Europese landen hoe studerende topsporters van 16 tot 25 jaar (n = 3247) hun topsportcarrière het beste kunnen combineren met een studie (duale carrière). Het GEES-onderzoek richt zich met name op de gewenste en benodigde competenties van studerende topsporters en welke competenties begeleiders nodig hebben om hen optimaal te ondersteunen (GEES, 2016). In het Nederlandse deel van dit onderzoek zijn topsporters met een NOC*NSF-status bevraagd naar het hoogst behaalde opleidingsniveau en 61 (17,4%) van de 350 respondenten die de vragenlijst volledig hebben ingevuld, geeft mbo als hoogst behaalde niveau op zonder dat expliciet naar diplomagegevens en mbo-niveaus wordt gevraagd (A. Spitse, persoonlijke communicatie, februari 16, 2017). Het is op basis van deze gegevens niet mogelijk een landelijk beeld van aantallen topsporters en studiesucces van mbo-topsporters te geven. In bovengenoemde onderzoeken zijn topsporters die een vavo-opleiding volgen niet onderzocht. Literatuuronderzoek levert geen gegevens op en topsporters in het vavo lijken een vergeten onderzoeksgroep.

Vanuit de literatuur komt geen eenduidig, betrouwbaar en representatief landelijk beeld naar voren over aantallen topsporters en studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo. Het onderzoek van Felix et al. (2006) was niet expliciet gericht op deze gegevens en de onderzochte groep sporters was breder dan alleen topsporters met een NOC*NSF-status. Het onderzoek van Duijvestijn en Blom (2008) laat een grote discrepantie zien tussen het indicatieve aantal topsporters met een NOC*NSF-status en het totaal aantal sporters dat gebruik maakt van topsportfaciliteiten op topsportvriendelijke mbo-instellingen. Door de doelstelling en opzet van het onderzoek geven de topsportklimaatmetingen en het GEES-onderzoek geen landelijk cijfermatig beeld van topsporters in het mbo. In alle onderzoeken wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende mbo-niveaus en leerweg. In een literatuurstudie over de maatschappelijke betekenis van topsport in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) wordt de wens benoemd dat onder andere met betrekking tot topsport en het beroepsonderwijs meer kennis nodig is (Van Bottenburg, Brinkhof, Elling, Hover, & Romijn, 2012). Duijvestijn en Blom (2008, p. 5) geven de aanbeveling empirisch vervolgonderzoek te doen “om het verkregen beeld verder te kwantificeren en uit te diepen”. Dat is tot op heden niet gebeurd.

Vanuit de doelstelling en gebaseerd op de bevindingen van het literatuuronderzoek is de centrale vraagstelling van het onderzoek: Wat is het studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland? Het beantwoorden van de centrale vraagstelling gebeurt door middel van vier deelvragen.

1. Hoeveel topsporters met een NOC*NSF-status volgen sinds schooljaar 2010-2011 per schooljaar gemeten een opleiding in het middelbaar beroepsonderwijs en wat is hun status?
2. Hoeveel topsporters met een NOC*NSF-status behalen sinds schooljaar 2010-2011 op welk niveau een diploma in het middelbaar beroepsonderwijs en hoeveel stoppen zonder diploma met de opleiding?
3. Wat is het verschil tussen start- en diplomeringsniveau bij topsporters met een NOC*NSF-status in het middelbaar beroepsonderwijs?
4. Wat is het verband tussen NOC*NSF-status, geslacht, sport, niveau opleiding, leerweg en studiesucces in het middelbaar beroepsonderwijs?

Deelvraag 4 wordt uitgesplitst in deelvraag 4.1 tot en met 4.5.

- 4.1 Wat is het verschil tussen de zes NOC*NSF-statussen in uitval zonder mbo-diploma?
- 4.2 Wat is het verschil tussen mannen en vrouwen met een NOC*NSF-status in uitval zonder mbo-diploma?
- 4.3 Wat is het verschil tussen voetbal heren en topsporters met een NOC*NSF-status uit andere sporten in uitval zonder mbo-diploma?
- 4.4 Wat is het verschil tussen (start) mbo-opleidingsniveau van topsporters met een NOC*NSF-status in uitval zonder mbo-diploma?
- 4.5 Wat is het verschil tussen BBL- en BOL-opleiding van topsporters met een NOC*NSF-status in uitval zonder mbo-diploma?

Methode

Ontwerp

De doelstelling van het onderzoek was inzicht te geven in het aantal topsporters en studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo in Nederland en factoren die verschil in studiesucces kunnen verklaren. Het onderzoeksdesign dat hierbij paste was een observationeel onderzoek, omdat over een langere periode van schooljaren het studiesucces van topsporters werd gemeten. Het was een kwantitatief onderzoek onder topsportcoördinatoren van alle mbo-instellingen in Nederland. De dataverzameling verliep door middel van een in te vullen Excel-bestand via topsportcoördinatoren en niet via topsporters zelf. Op deze wijze was het mogelijk tot een valide, betrouwbaar en representatief beeld te komen waarin topsporters die met of zonder diploma een mbo-instelling hebben verlaten,

werden meegenomen. Een deel van deze topsporters zou moeilijk traceerbaar en benaderbaar zijn waardoor belangrijke informatie over diplomarendement voor het onderzoek verloren was gegaan. De gegevens werden geanonimiseerd door het clusteren van data en zijn niet herleidbaar naar individuele topsporters, topsportcoördinatoren of mbo-instellingen.

Participanten

De participanten voor deelname aan het onderzoek waren topsportcoördinatoren van alle 66 mbo-instellingen in Nederland. Het ging daarbij om topsportcoördinatoren die werkzaam waren bij een mbo-instelling die was verbonden aan een CTO, NTC, JCC en overige mbo-instellingen. Als geen topsportcoördinator werkzaam was aan een mbo-instelling werd gevraagd om de meest geschikte persoon voor het beantwoorden van de vragen te laten meedoen aan het onderzoek. Het adressenbestand van de topsportcoördinatoren werd verkregen via de themaleider topsport van het Platform Bewegen en Sport van de MBO Raad. Voor mbo-instellingen die geen topsportcoördinator hadden, is via telefonisch contact met de betreffende school de meest geschikte persoon voor het onderzoek achterhaald.

Materialen

Voor het verzamelen van data is gebruik gemaakt van een Excel-bestand met bijgeleverde invulinstructie. Het Excel-bestand en de invulinstructie werden zelf ontwikkeld, omdat specifieke gegevens met betrekking tot het mbo werden gevraagd, die niet met behulp van (aan te passen) bestaande bestanden of vragenlijsten waren te bevragen. In het Excel-bestand kon de topsportcoördinator gestructureerd en geanonimiseerd gegevens invullen van topsporters van de betreffende mbo-instelling. De variabelen uit de deelvragen konden allemaal worden gemeten op basis van de gegevens uit het Excel-bestand. Het ging daarbij om de variabelen aantallen topsporters per schooljaar, NOC*NSF-status, diploma (en op welk niveau) of geen diploma, verandering opleidingsniveau, geslacht, sport en leerweg (BOL/BBL). De variabele aantal topsporters met een NOC*NSF-status is per schooljaar gemeten voor de schooljaren 2010-2011 tot en met 2015-2016. Het ging om het aantal topsporters met een NOC*NSF-status die in de betreffende schooljaren daadwerkelijk een status hebben gehad. Deze sporters zaten per schooljaar verspreid over alle leerjaren, niveaus, opleidingen en leerweg (BOL of BBL). De variabele NOC*NSF-status is geoperationaliseerd naar het gegeven dat een sporter gedurende de opleiding op enig moment een NOC*NSF-status heeft gehad. Dat kon betekenen dat een sporter gedurende de hele of een gedeelte van de opleidingsperiode een status heeft gehad. Het kwam regelmatig voor dat een sporter een status verloor (en soms later weer toegekend kreeg) of dat een sporter die eerst geen status had wel een status kreeg. De variabele studiesucces is geoperationaliseerd naar het behalen van een diploma of het

zonder diploma stoppen met de opleiding en of er sprake was van een verandering van opleidingsniveau: haalde de topsportstudent een diploma op hetzelfde niveau als waar de student mee was gestart of op een hoger of lager niveau? Voor elke topsporter die op enig moment gedurende de mbo-opleiding een NOC*NSF-status heeft gehad, is het studiesucces gemeten. Met het mbo wordt de BVE-sector bedoeld. Het gaat daarbij om mbo en vavo. In alle deelvragen waar mbo staat, wordt ook het vavo bedoeld en apart gemeten. Met betrekking tot voetbal heren is voor alle schooljaren bij de verzameling van onderzoeksgegevens uitgegaan van voetballers die spelen in een jeugdteam van een BVO en/of uitkomen voor vertegenwoordigende nationale jeugdelftallen. Deze spelers waren niet opgenomen in TMS van NOC*NSF en de KNVB gebruikte een eigen bronsysteem. Voetbal heren die naar de Olympische Spelen gingen, futsal heren, voetbal dames, beachsoccer en CP-voetbal waren wel opgenomen in TMS.

Procedure

De onderzoeksopzet en wijze van data-verzameling is ter goedkeuring voorgelegd aan de ethische commissie van de Open Universiteit. Na het verkrijgen van toestemming is het Excel-bestand waarmee onderzoeksgegevens werden verzameld, getest bij vier mbo-topsportcoördinatoren en op grond van de bevindingen aangepast voor definitief gebruik. De e-mail-adressen van topsportcoördinatoren van alle 66 mbo-instellingen in Nederland zijn na goedkeuring van de leden van het Platform Bewegen en Sport van de MBO Raad verkregen via de themaleider topsport van de MBO Raad. Bij het ontbreken van e-mail-adressen is telefonisch contact opgenomen met de ontbrekende mbo-instellingen om het e-mail-adres te achterhalen van de topsportcoördinator of een andere geschikte persoon. De topsportcoördinatoren zijn begin mei 2016 per e-mail uitgenodigd om mee te doen aan het onderzoek. In de e-mail stond een korte beschrijving van het doel van het onderzoek en de onderzoeksopzet. Er is om vrijwillige medewerking aan het onderzoek gevraagd en uitgelegd waarom de dataverzameling via topsportcoördinatoren verliep en niet via de individuele topsportstudent. In de e-mail is uitgelegd dat gegevens worden geanonimiseerd en niet herleidbaar zouden zijn naar individuele mbo-instellingen, topsportcoördinatoren of topsporters. De e-mail bevatte een bijlage met een Excel-bestand en invulinstructie. De topsportcoördinatoren is uitdrukkelijk gevraagd toestemming te verkrijgen van het bevoegd gezag van de eigen mbo-instelling voor deelname aan het onderzoek. De topsportcoördinator vulde bij deelname een toestemmingsverklaring in en stemde in met het gebruik van gegevens voor onderzoeksdoeleinden en publicatie. De topsportcoördinatoren is gevraagd binnen drie werkweken na het ontvangen van de e-mail het Excel-bestand in te vullen. De onderzoeksleider was per mail en telefoon bereikbaar voor eventuele vragen en aanvullende toelichting. Na respectievelijk drie en vier werkweken is een herinneringsmail gestuurd aan participanten die nog niet hadden gereageerd. De respons bleef zeer laag en door te

kiezen voor veelvuldig mailen, bellen en het geven van meer tijd aan topsportcoördinatoren voor het verzamelen van gegevens is de periode van dataverzameling met een half jaar verlengd en afgesloten in december 2016. Alle deelnemers aan het onderzoek kregen een terugkoppeling van de resultaten van het onderzoek. De masterthesis is opgenomen in de database van de Open Universiteit.

Data-analyse

De onderzoeksvragen zijn met behulp van het statistische programma SPSS geanalyseerd. Er is gebruik gemaakt van beschrijvende statistiek en niet-parametrische toetsen voor categorische variabelen via crosstabs en loglineaire analyse. Deelvraag 1 is beantwoord door middel van beschrijvende statistiek. De ordinale variabele NOC*NSF-status is ingedeeld in zes categorieën: Belofte, NT, IT, HP, B en A. De nominale variabele mbo is in vier categorieën ingedeeld: ROC, AOC, vakschool en vavo. Deelvraag 2 is beantwoord door middel van beschrijvende statistiek. Het niveau van de ordinale variabele opleiding is voor mbo specifiek ingedeeld in niveau 1, 2, 3 en 4. Het niveau van de ordinale variabele opleiding is voor het vavo specifiek ingedeeld in vmbo-t, havo en vwo. Deelvraag 3 is beantwoord door middel van beschrijvende statistiek. Per individuele topsporter werd het startniveau van de ordinale variabele opleiding en niveau van diplomeren met elkaar vergeleken. Deelvraag 4 is uitgesplitst in deelvraag 4.1 tot en met 4.5 en voor analyse is gebruik gemaakt van crosstabs en loglineaire analyse. De significantie is bepaald met chi-kwadraattoets. Het voor sociale wetenschappen gebruikelijke significantieniveau van $p < .05$ is toegepast.

Resultaten

In totaal zijn 66 mbo-instellingen benaderd voor deelname aan het onderzoek: 43 ROC's, 12 AOC's en 11 vakscholen. Van 30 mbo-instellingen is een reactie ontvangen en 36 mbo-instellingen hebben niet gereageerd. De totale respons is 45,5%. Van 8 mbo-instellingen die hadden gereageerd, kwamen geen gegevens binnen waardoor de daadwerkelijke respons voor het aanleveren van onderzoeksgegevens op 33,3% is uitgekomen. Dit leverde gegevens op van 995 topsporters met een NOC*NSF-status: 706 mannen (71%) en 289 vrouwen (29%). De 22 mbo-instellingen van waaruit gegevens werden aangeleverd bestonden uit 19 ROC's (44,2% van alle 43 ROC's), 1 AOC (8,3% van alle 12 AOC's) en 2 vakscholen (27,3% van alle 11 vakscholen). Van de 19 ROC's die gegevens hebben geleverd, bieden 13 ROC's vavo aan. Van deze 13 ROC's die vavo aanbieden hebben 6 ROC's (46,2%) vavo-topsporters en 7 ROC's (53,8%) geen vavo-topsporters. Het bereik van het aantal topsporters dat door topsportcoördinatoren is aangeleverd, ligt tussen 1 en 237 topsporters. De 8 mbo-instellingen die wel hebben gereageerd, maar geen gegevens hebben geleverd, betrof 1 AOC en 1 vakschool die geen topsporters hadden. Daarbij konden 6 ROC's geen gegevens aanleveren vanwege

het niet inzichtelijk krijgen van topsporters, tijdgebrek voor deelname aan het onderzoek, andere prioriteiten of een beleidsmatige keus om niet deel te nemen aan onderzoek naar studenten.

In bijlage 1 is per geslacht een overzicht opgenomen van alle 77 sportdisciplines die voorkomen in het onderzoek. Het aantal sporters per discipline loopt uiteen van 335 (voetbal) tot 1 (bijvoorbeeld floret en poolbiljarten). Op basis van sportbond kan een nadere indeling worden gemaakt waarbij 41 sportclusters overblijven die beter met elkaar vergelijkbaar zijn en dit overzicht is opgenomen in bijlage 2. In bijlage 3 en 4 is respectievelijk voor alle sportdisciplines en sportclusters per geslacht het overzicht opgenomen hoeveel topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011 wel en geen diploma in het mbo hebben behaald. In bijlage 5 staat per sportdiscipline en per geslacht het aantal topsporters met een NOC*NSF-status beschreven dat sinds 2010-2011 wel en geen vavo-diploma heeft behaald. Voor aangepaste sport als op zichzelf staande categorie is in bijlage 6 het overzicht met en zonder diploma per aangepaste sport voor mannen en vrouwen opgenomen. Alle aangepaste sporters met een NOC*NSF-status volgen een opleiding via een ROC. In respectievelijk bijlage 7 en 8 staat een overzicht van het aantal NOC*NSF-statussen voor mannen en vrouwen per sportdiscipline en sportcluster. De grootste categorie in dit onderzoek is voetbal mannen met een Belofte status. De resultaten van de deelvragen worden achtereenvolgens besproken.

Voor het beantwoorden van deelvraag 1 is in tabel 1 het overzicht opgenomen van het aantal topsporters met een NOC*NSF-status die sinds schooljaar 2010-2011 bij welk type mbo-instelling een mbo- of vavo-opleiding volgen. Bijna alle sporters volgen een opleiding via een ROC (969). Een klein deel volgt een opleiding via een AOC (1), vakschool (3) of vavo (22). De meerderheid (96%) heeft een talentstatus Belofte, NT of IT. De minderheid (4%) heeft een topsportstatus HP, B of A. De helft van alle sporters heeft een Belofte status. Meer dan de helft van de sporters bij het vavo heeft een IT-status.

TABEL 1

Overzicht aantal topsporters met een NOC*NSF-status per type mbo-instelling sinds 2010-2011

NOC*NSF	ROC	AOC	Vakschool	VAVO	Totaal	
	n	n	n	n	n	%
Belofte	487	0	1	5	493	49,6
NT	215	1	1	1	218	21,9
IT	229	0	1	14	244	24,5
HP	2	0	0	0	2	0,2
B	11	0	0	0	11	1,1
A	25	0	0	2	27	2,7
Totaal	969	1	3	22	995	100,0

De 995 topsporters kunnen in meer schooljaren met een status voorkomen. In tabel 2 is het overzicht opgenomen hoeveel sporters met een NOC*NSF-status sinds schooljaar 2010-2011 per schooljaar gemeten een opleiding in het mbo volgen.

TABEL 2

Overzicht aantal topsporters met een NOC*NSF-status per schooljaar gemeten sinds 2010-2011 in mbo

Schooljaar	Totaal		Belofte		NT		IT		HP		B		A	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2010-2011	195	100,0	88	45,1	45	23,1	51	26,2	0	0,0	3	1,5	8	4,1
2011-2012	243	100,0	104	42,8	58	23,9	67	27,6	0	0,0	3	1,2	11	4,5
2012-2013	314	100,0	140	44,6	78	24,8	78	24,8	0	0,0	5	1,6	13	4,1
2013-2014	350	100,0	169	48,3	86	24,6	77	22,0	2	0,6	4	1,1	12	3,4
2014-2015	426	100,0	235	55,2	93	21,8	83	19,5	2	0,5	5	1,2	8	1,9
2015-2016	398	100,0	218	54,8	89	22,4	84	21,1	1	0,3	0	0,0	6	1,5

Voor het beantwoorden van deelvraag 2 hoeveel topsporters met een NOC*NSF-status sinds schooljaar 2010-2011 op welk niveau een diploma in het mbo behalen en hoeveel zonder diploma met de opleiding stoppen, zijn de gegevens van ROC, AOC en vakschool samengevoegd. De gegevens van het vavo worden apart benoemd, omdat het om vo gaat. In tabel 3 staat beschreven dat sinds schooljaar 2010-2011 van 973 topsporters met een NOC*NSF-status 424 sporters een mbo-diploma hebben behaald en 229 geen diploma hebben behaald bij de mbo-instelling waar zij met hun opleiding zijn gestart. Van 320 sporters kan nog niets worden gezegd over diplomarendement, omdat zij nog in opleiding zijn. In tabel 4 staat beschreven dat sinds schooljaar 2010-2011 van 22 topsporters met een NOC*NSF-status 18 sporters een vavo-diploma hebben behaald en 3 geen diploma hebben behaald bij de mbo-instelling waar zij met hun opleiding zijn gestart. Van 1 sporter valt nog niets te zeggen over diplomarendement, omdat deze nog in opleiding is.

TABEL 3

Overzicht mbo-diploma van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	In opleiding		Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Belofte	191	39,1	185	37,9	112	23,0	488	100,0
NT	69	31,8	94	43,3	54	24,9	217	100,0
IT	57	24,8	116	50,4	57	24,8	230	100,0
HP	0	0,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
B	0	0,0	7	63,6	4	36,4	11	100,0
A	3	12,0	20	80,0	2	8,0	25	100,0
Totaal	320	32,9	424	43,6	229	23,5	973	100,0

TABEL 4

Overzicht vavo-diploma van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	In opleiding		Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Belofte	0	0,0	5	100,0	0	0,0	5	100,0
NT	0	0,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0
IT	1	7,1	11	78,6	2	14,3	14	100,0
HP	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	100,0
B	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	100,0
A	0	0,0	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Totaal	1	4,5	18	81,8	3	13,6	22	100,0

In tabel 5 is het overzicht opgenomen op welk niveau een mbo-diploma werd behaald door topsporters met een NOC*NSF-status sinds schooljaar 2010-2011. Van 424 topsporters heeft ruim meer dan de helft een mbo-diploma behaald op niveau 4 (64,9%). In tabel 6 is het overzicht opgenomen op welk niveau door 18 topsporters een vavo-diploma werd behaald.

TABEL 5

Overzicht niveau mbo-diploma van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	Niveau 1		Niveau 2		Niveau 3		Niveau 4		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Belofte	2	1,1	43	23,2	34	18,4	106	57,3	185	100,0
NT	0	0,0	11	11,7	17	18,1	66	70,2	94	100,0
IT	0	0,0	10	8,6	21	18,1	85	73,3	116	100,0
HP	0	0,0	0	0,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
B	0	0,0	0	0,0	2	28,6	5	71,4	7	100,0
A	0	0,0	4	20,0	3	15,0	13	65,0	20	100,0
Totaal	2	0,5	68	16,0	79	18,6	275	64,9	424	100,0

TABEL 6

Overzicht niveau vavo-diploma van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	VMBO-T		HAVO		VWO		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Belofte	2	40,0	2	40,0	1	20,0	5	100,0
NT	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1	100,0
IT	0	0,0	5	45,5	6	54,5	11	100,0
HP	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	100,0
B	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	100,0
A	0	0,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Totaal	3	16,7	7	38,9	8	44,4	18	100,0

Voor deelvraag 3 is onderzocht wat het verschil is tussen start- en diplomeringniveau bij topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo. In tabel 7 staat beschreven dat sinds schooljaar 2010-2011 van de 424 topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo 84,9% op hetzelfde niveau een diploma heeft

behaald als het startniveau van de opleiding. Een deel heeft een mbo-diploma op een lager of hoger niveau dan het oorspronkelijke startniveau van de opleiding behaald. Het is niet mogelijk verschillen tussen statussen te toetsen op significantie, omdat niet wordt voldaan aan de voorwaarden van chi-kwadraattoets voor analyse van categorische variabelen. Voor alle 18 topsporters van het vavo is geen verschil aanwezig tussen startniveau van de opleiding en niveau van diplomeren.

TABEL 7

Verschil startniveau en niveau mbo-diploma van sporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	2 niveaus lager		1 niveau lager		Zelfde niveau		1 niveau hoger		2 niveaus hoger		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Belofte	6	3,2	10	5,4	154	83,2	13	7,0	2	1,1	185	100,0
NT	0	0,0	5	5,3	85	90,4	3	3,2	1	1,1	94	100,0
IT	0	0,0	11	9,5	100	86,2	5	4,3	0	0,0	116	100,0
HP	0	0,0	1	50,0	0	0,0	1	50,0	0	0,0	2	100,0
B	0	0,0	1	14,3	5	71,4	1	14,3	0	0,0	7	100,0
A	1	5,0	1	5,0	16	80,0	2	10,0	0	0,0	20	100,0
Totaal	7	1,7	29	6,8	360	84,9	25	5,9	3	0,7	424	100,0

Voor het beantwoorden van deelvraag 4 is met een loglineaire hoofdanalyse gekeken naar het verband tussen de variabelen NOC*NSF-status, geslacht, sport, niveau opleiding, leerweg en het behalen van een diploma in het mbo. Een loglineaire analyse wordt gebruikt als de interactie tussen meer dan twee categorische variabelen wordt getoetst. Er waren onvoldoende data beschikbaar om voor de hoofdanalyse te voldoen aan de voorwaarden met betrekking tot verwachte celfrequenties bij loglineaire analyse. Er waren teveel verwachte celfrequenties < 1 en < 5 . Een aantal variabelen zijn aangepast om te kunnen voldoen aan de voorwaarden van loglineaire analyse. De variabele NOC*NSF-status is teruggebracht tot vier categorieën waarbij de statussen HP, B en A zijn samengevoegd tot één categorie. De analyse is uitgevoerd met een vergelijking tussen mannen en vrouwen en voor mannen apart. De variabele sport is teruggebracht van 77 sportdisciplines tot 14 sportclusters. Niveau 1 is weggelaten bij de variabele niveau opleiding. Bij de variabele leerweg is alleen BOL opgenomen en BBL weggelaten. Na aanpassing van de variabelen werd nog steeds niet voldaan aan de voorwaarden van loglineaire analyse. De dataset was te klein om een hoofdanalyse te doen waarin alle variabelen met elkaar in verband konden worden gebracht. Deelvraag 4 is uitgesplitst in deelvraag 4.1 tot en met 4.5 en achtereenvolgens wordt een analyse gegeven van de verschillen in studiesucces tussen respectievelijk NOC*NSF-status, geslacht, sport, niveau opleiding en leerweg. De analyses zijn uitgevoerd op basis van een vergelijking tussen twee categorische variabelen door middel van crosstabs. De significantie is getoetst met Pearson's chi-kwadraattoets waarvoor dezelfde voorwaarden gelden met betrekking tot verwachte celfrequenties als loglineaire analyse. Daar waar

mogelijk is per deelvraag een loglineaire analyse uitgevoerd met meer dan twee variabelen en de significantie aangegeven.

Voor deelvraag 4.1 is onderzocht wat het verschil is tussen de zes NOC*NSF-statussen in uitval zonder diploma. In tabel 10 staat beschreven dat van 653 topsporters met een NOC*NSF-status bekend is of zij wel of geen mbo-diploma hebben behaald. Van deze 653 sporters hebben 424 sporters een mbo-diploma behaald (64,9%) en 229 (35,1%) geen mbo-diploma behaald bij de instelling waar zij met hun opleiding zijn gestart. In tabel 11 staan de gegevens van het vavo en van 21 topsporters met een NOC*NSF-status hebben 18 sporters (85,7%) een vo-diploma behaald en 3 (14,3%) geen vo-diploma behaald. Voor analyse zijn de statussen A, B en HP samengevoegd tot een cluster om te voldoen aan de voorwaarden van Pearson's chi-kwadraattoets. Het is opvallend dat als voor het mbo per status wordt gekeken de hoogste A-status de minste uitval zonder diploma kent (9,1%) en de laagste Belofte-status de meeste uitval (37,7%), maar het verschil tussen NOC*NSF-status en de kans op uitval zonder mbo-diploma is niet significant ($p > .05$). Voor het vavo is, gebaseerd op zeer weinig gegevens een omgekeerd patroon zichtbaar. Voor het vavo werd vanwege het kleine aantal topsporters met een NOC*NSF-status niet voldaan aan de voorwaarden van chi-kwadraattoets en de significantie kon niet worden getoetst.

TABEL 10

Percentage mbo-diploma van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
Belofte	185	62,3	112	37,7	297	100,0
NT	94	63,5	54	36,5	148	100,0
IT	116	67,1	57	32,9	173	100,0
HP	2	100,0	0	0,0	2	100,0
B	7	63,6	4	36,4	11	100,0
A	20	90,9	2	9,1	22	100,0
Totaal	424	64,9	229	35,1	653	100,0

TABEL 11

Percentage vavo-diploma van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
Belofte	5	100,0	0	0,0	5	100,0
NT	1	100,0	0	0,0	1	100,0
IT	11	84,6	2	15,4	13	100,0
HP	0	0,0	0	0,0	0	100,0
B	0	0,0	0	0,0	0	100,0
A	1	50,0	1	50,0	1	100,0
Totaal	18	85,7	3	14,3	21	100,0

Voor deelvraag 4.2 is onderzocht wat het verschil is tussen mannen en vrouwen met een NOC*NSF-status in uitval zonder mbo-diploma. In tabel 12 staat beschreven dat sinds schooljaar 2010-2011 mannen (39,8%) met een NOC*NSF-status meer uitvallen zonder diploma in het mbo dan vrouwen (21,6%) met een NOC*NSF-status. In tabel 13 is een nadere beschrijving per geslacht en topsportstatus gegeven. Voor analyse is gebruik gemaakt van Pearson's chi-kwadraattest voor een 2x2-kruistabel. Er blijkt een zwak verband te bestaan tussen geslacht en het uitvallen zonder mbo-diploma: Cramér's V is 0.17. Mannen met een NOC*NSF-status vallen significant meer uit zonder diploma dan vrouwen met een NOC*NSF-status: $\chi^2(1) = 18.35$; $p < .001$. Volgens de odds-ratio is de kans dat mannen met een NOC*NSF-status zonder mbo-diploma uitvallen bij de mbo-instelling waar zij met een opleiding zijn gestart 2,4 keer groter dan voor vrouwen met een NOC*NSF-status. Deelvraag 4.2 is significant voor het mbo (ROC, AOC en vakschool). Als topsportstatus als derde variabele in een loglineaire analyse wordt opgenomen, blijkt de significantie met name bepaald door het gegeven dat mannen met een Belofte-status significant meer uitvallen dan verwacht: $\chi^2(3) = 19.53$; $p < .001$. Voor deze analyse zijn de statussen A, B en HP samengevoegd tot een cluster om te voldoen aan de voorwaarden van loglineaire analyse.

TABEL 12

Verskil in mbo-diploma tussen mannen en vrouwen met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

Geslacht	Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
Man	290	60,2	192	39,8	482	100,0
Vrouw	134	78,4	37	21,6	171	100,0
Totaal	424	64,9	229	35,1	653	100,0

TABEL 13

Verskil in mbo-diploma tussen mannen en vrouwen uitgesplitst naar NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	Man diploma ja		Man diploma nee		Man totaal		Vrouw diploma ja		Vrouw diploma nee		Vrouw totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Belofte	137	56,8	104	43,2	241	100,0	48	85,7	8	14,3	56	100,0
NT	64	59,3	44	40,7	108	100,0	30	75,0	10	25,0	40	100,0
IT	73	64,6	40	35,4	113	100,0	43	71,7	17	28,3	60	100,0
HP	1	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0
B	4	57,1	3	42,9	7	100,0	3	75,0	1	25,0	4	100,0
A	11	91,7	1	8,3	12	100,0	9	90,0	1	10,0	10	100,0
Totaal	290	60,2	192	39,8	482	100,0	134	78,4	37	21,6	171	100,0

In tabel 14 staat beschreven dat sinds schooljaar 2010-2011 vrouwen (27,3%) met een NOC*NSF-status meer uitvallen zonder diploma in het vavo dan mannen (0,0%) met een NOC*NSF-status. Dit is, gebaseerd op zeer weinig gegevens een omgekeerd beeld ten opzichte van het mbo. Vanwege zeer kleine aantallen in deze 2x2-kruistabel is voor analyse gebruik gemaakt van Fisher's exact test. Deelvraag 4.2 of mannen met een NOC*NSF-status meer uitvallen zonder diploma dan vrouwen met een NOC*NSF-status is niet significant voor het vavo ($p > .05$). In tabel 15 is een nadere beschrijving per topsportstatus gegeven en het was niet mogelijk om significantie te toetsen, omdat niet werd voldaan aan de voorwaarden van loglineaire analyse.

TABEL 14

Verskil in vavo-diploma tussen mannen en vrouwen met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

Geslacht	Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
Man	10	100,0	0	0,0	10	100,0
Vrouw	8	72,7	3	27,3	11	100,0
Totaal	18	85,7	3	14,3	21	100,0

TABEL 15

Verskil in vavo-diploma tussen mannen en vrouwen uitgesplitst naar NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	Man diploma ja		Man diploma nee		Man totaal		Vrouw diploma ja		Vrouw diploma nee		Vrouw totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Belofte	2	100,0	0	0,0	2	100,0	3	100,0	0	0,0	3	100,0
NT	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
IT	6	100,0	0	0,0	6	100,0	5	71,4	2	28,6	7	100,0
HP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A	1	100,0	0	0,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Totaal	10	100,0	0	0,0	10	100,0	8	72,7	3	27,3	11	100,0

Deelvraag 4.3 of verschil bestaat tussen voetbal heren en topsporters met een NOC*NSF-status uit andere sporten in uitval zonder mbo-diploma kon voor de volledige dataset niet worden getoetst met chi-kwadraat en loglineaire analyse. Teveel sporten hadden te kleine aantallen waardoor niet werd voldaan aan de voorwaarden van de toets en analyse onbetrouwbaar was. Door gebruik te maken van sportclusters met voldoende aantallen kon worden voldaan aan de voorwaarden van de toets. Dit was voor mannen bij 14 sportclusters met 416 topsporters mogelijk waarbij voetbal veruit de grootste sport was (zie tabel 16). Een brede vergelijking tussen mannen en vrouwen was niet mogelijk. In tabel 16 staat opgenomen welke 14 sportclusters voor mannen in de aangepaste analyse zijn opgenomen.

Er is sprake van een zwak verband tussen sport en het uitvallen zonder mbo-diploma bij mannen: Cramér's V is 0.28. Deelvraag 4.3 is significant voor de vergelijking bij mannen en Pearson's chi-kwadraat is: $\chi^2 (13) = 32.88$; $p < .01$. De significantie wordt met name bepaald door judo mannen die meer diploma's behalen dan verwacht en voetbal mannen die minder diploma's behalen dan verwacht. Als bij voetbal mannen het startniveau van de opleiding in de analyse wordt opgenomen, blijkt dat met name niveau 3 een significant hogere uitval zonder diploma kent: $\chi^2 (2) = 10.39$; $p < .01$. Slechts één mannelijke voetballer heeft een niveau 1 opleiding gevolgd en niveau 1 is uit de analyse gehaald, omdat anders niet werd voldaan aan de voorwaarden van chi-kwadraattoets.

TABEL 16.

Overzicht mbo-diploma van 14 sportclusters voor mannen met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011*

Sportcluster	Man diploma ja		Man diploma nee		Man totaal	
	n	%	n	%	n	%
Voetbalbond	91	49,7	92	50,3	183	100,0
Zwembond	23	62,2	14	37,8	37	100,0
Judo	29	87,9	4	12,1	33	100,0
Schaatsbond	13	65,0	7	35,0	20	100,0
Basketball	12	66,7	6	33,3	18	100,0
Wielrennen	11	61,1	7	38,9	18	100,0
Handbal	7	77,8	2	22,2	9	100,0
Base-en softball	10	66,7	5	33,3	15	100,0
Atletiek	14	70,0	6	30,0	20	100,0
IJshockey	11	50,0	11	50,0	22	100,0
Volleybal	6	42,9	8	57,1	14	100,0
Hockey	8	100,0	0	0,0	8	100,0
Rugby	3	30,0	7	70,0	10	100,0
Tennis	6	66,7	3	33,3	9	100,0
Totaal	244	58,7	172	41,3	416	100,0

* *Noot:* Deze 14 sportclusters zijn opgenomen in de statistische analyse van deelvraag 4.3 voor een vergelijking van sporten tussen mannen. In bijlage 1 tot en met 8 is het overzicht van 995 topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011 en de verdeling per geslacht over 77 sportdisciplines, 41 sportclusters, vavo, aangepaste sport en statussen opgenomen.

Voor vrouwen kon alleen bij voetbal worden voldaan aan de voorwaarden van chi-kwadraattoets. De aantallen van de overige sporten waren bij vrouwen te klein om op te nemen in een analyse. In tabel 17 staat het overzicht hoeveel voetbal mannen en vrouwen een diploma hebben behaald in het mbo. Voetbal mannen vallen significant meer uit zonder diploma dan voetbal vrouwen: $\chi^2 (1) = 17.24$; $p < .001$. Er is sprake van een zwak verband: Cramér's V is 0.28.

TABEL 17.

Overzicht mbo-diploma van voetbal mannen en vrouwen met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

Sportcluster	Man diploma ja		Man diploma nee		Man totaal		Vrouw diploma ja		Vrouw diploma nee		Vrouw totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Voetbalbond	91	49,7	92	50,3	183	100,0	30	88,2	4	11,8	34	100,0

Vanwege het kleine aantal topsporters met een NOC*NSF-status werd voor het vavo niet voldaan aan de voorwaarden van chi-kwadraattoets en loglineaire analyse. Deelvraag 4.3 kon niet op significantie worden getoetst voor het vavo. Een nadere analyse van aangepaste sport als op zichzelf staande categorie voldeed niet aan de voorwaarden van chi-kwadraattoets en loglineaire analyse. Deelvraag 4.3 kon niet op significantie worden getoetst voor aangepaste sport.

Deelvraag 4.4 toetste het verschil tussen (start) mbo-opleidingsniveau van topsporters met een NOC*NSF-status in uitval zonder mbo-diploma. In tabel 18 staat het mbo-startniveau beschreven van sporters met een NOC*NSF-status sinds schooljaar 2010-2011. De meerderheid is op niveau 4 gestart.

TABEL 18

Overzicht mbo-startniveau van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

NOC*NSF	In opleiding		Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Niveau 1	0	0,0	2	50,0	2	50,0	4	100,0
Niveau 2	19	16,2	69	59,0	29	24,8	117	100,0
Niveau 3	50	27,9	65	36,3	64	35,8	179	100,0
Niveau 4	251	37,3	288	42,8	134	19,9	673	100,0
Totaal	320	32,9	424	43,6	229	23,5	973	100,0

In tabel 19 staat per mbo-niveau het percentage beschreven hoeveel sporters met een NOC*NSF-status sinds schooljaar 2010-2011 wel of geen diploma hebben behaald. Het grootste percentage uitvallers zit achtereenvolgens bij niveau 1 (50 %), niveau 3 (49,6 %), niveau 4 (31,8 %) en niveau 2 (29,6 %).

TABEL 19.

Percentage mbo-diploma per startniveau van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

Niveau mbo	Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
Niveau 1	2	50,0	2	50,0	4	100,0
Niveau 2	69	70,4	29	29,6	98	100,0
Niveau 3	65	50,4	64	49,6	129	100,0
Niveau 4	288	68,2	134	31,8	422	100,0
Totaal	424	64,9	229	35,1	653	100,0

Slechts vier sporters hebben een niveau 1 opleiding gevolgd en daardoor werd niet voldaan aan de voorwaarden van chi-kwadraattoets. Niveau 1 is uit de analyse gehaald en daardoor werd voldaan aan de voorwaarden van chi-kwadraattoets en blijkt een zwak verband te bestaan tussen het startniveau van de mbo-opleiding en het uitvallen zonder mbo-diploma: Cramér's V is 0.15. Dit verschil tussen mbo-niveaus is significant: $\chi^2(2) = 15.33$; $p < .001$. Niveau 3 kent een hogere uitval zonder diploma dan respectievelijk niveau 4 en niveau 2. Als geslacht en sportcluster in de analyse wordt opgenomen, blijkt dat 40 voetbal mannen geen niveau 3 diploma behalen en voor 63% (40 van 64 zonder diploma) van de uitval bij niveau 3 zorgen. In tabel 20 staat per vavo-niveau beschreven dat 21 topsporters met een NOC*NSF-status sinds schooljaar 2010-2011 wel of geen diploma hebben behaald (en 1 topsporter is nog in opleiding). Vanwege het kleine aantal topsporters met een NOC*NSF-status werd voor het vavo niet voldaan aan de voorwaarden van chi-kwadraattoets en deelvraag 4.4 kon niet op significantie worden getoetst voor het vavo.

TABEL 20

Percentage vavo-diploma per startniveau van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

Niveau vavo	Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
VMBO-T	3	75,0	1	25,0	4	100,0
HAVO	7	87,5	1	12,5	8	100,0
VWO	8	88,9	1	11,1	9	100,0
Totaal	18	85,7	3	14,3	21	100,0

Deelvraag 4.5 toetste het verschil tussen BBL- en BOL-opleiding van topsporters met een NOC*NSF-status in uitval zonder mbo-diploma. Tabel 21 laat zien dat de meeste sporters met een NOC*NSF-status een BOL-opleiding (99,2%) en geen BBL-opleiding (0,8%) volgen.

TABEL 21

Overzicht per leerweg (BOL en BBL) van het aantal topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

Leerweg	Totaal	
	n	%
BOL	965	99,2
BBL	8	0,8
Totaal	973	100,0

In tabel 22 staat beschreven hoeveel sporters met een NOC*NSF-status sinds schooljaar 2010-2011 wel of geen diploma hebben behaald in een BOL- en BBL-opleiding. Vanwege het kleine aantal sporters in een BBL-opleiding is voor analyse van de 2x2-kruistabel gekeken naar Fisher's exact test.

Er is geen significant verschil ($p > .05$) in uitval zonder mbo-diploma tussen topsporters met een NOC*NSF-status in een BOL- en BBL-opleiding.

TABEL 22

Percentage mbo-diploma per leerweg (BOL en BBL) van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

Leerweg	Diploma ja		Diploma nee		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
BOL	421	65,0	227	35,0	648	100,0
BBL	3	60,0	2	40,0	5	100,0
Totaal	424	64,9	229	35,1	653	100,0

Conclusie en discussie

Het doel van het onderzoek is inzicht te geven in het aantal topsporters en studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland en factoren die verschil in studiesucces kunnen verklaren. De hoofdvraag wat het studiesucces is van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo sinds schooljaar 2010-2011 is onderzocht door middel van vier deelvragen. De hoofdbevindingen van de deelvragen worden eerst besproken en daarna volgen discussie en aanbevelingen die uit het onderzoek voortkomen.

In totaal zijn van 995 topsporters van 22 mbo-instellingen onderzoeksgegevens geanalyseerd: 706 mannen (71%) en 289 vrouwen (29%). Het onderzoek geeft een indicatie van het aantal topsporters met een NOC*NSF-status dat per schooljaar een mbo-opleiding volgt. Het gaat grofweg om minimaal 400 topsporters, maar dit is geen compleet beeld, omdat meer dan de helft van de mbo-instellingen niet heeft deelgenomen aan het onderzoek. Daarbij hebben topsportcoördinatoren van een aantal deelnemende mbo-instellingen aangegeven dat zij geen ROC-brede gegevens beschikbaar hadden, maar bijvoorbeeld alleen topsporters van de opleiding sport en bewegen. Het totaal aantal topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo en vavo moet veel hoger liggen.

De meerderheid volgt een opleiding bij een ROC, incidenteel bij een AOC of vakschool en een klein deel via het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs. Landelijk gezien volgen de meeste studenten een mbo-opleiding via een ROC. Vavo, vakscholen en AOC's kennen veel kleinere aantallen studenten (MBO-Raad, 2016). De kans dat een topsporter via een ROC een beroepsopleiding volgt, is daardoor het grootst. Vanuit dit onderzoek kan geen uitspraak worden gedaan of sprake is van abnormale verdeling van topsporters over type mbo-instelling. De meerderheid (96%) heeft een Belofte, NT of IT talentstatus en de minderheid (4%) een HP, B of A topsportstatus. De helft van het totaal aantal topsporters heeft een Belofte status en bij het vavo heeft meer dan de helft een IT-status. Voetbal is veruit de grootste sportdiscipline bij zowel mannen als vrouwen. De meeste voetbal mannen hebben een Belofte status.

Mannen (39,8%) met een NOC*NSF-status vallen significant meer uit zonder mbo-diploma bij de mbo-instelling waar zij met een opleiding zijn gestart dan vrouwen (21,6%) met een NOC*NSF-status en de kans daarop is 2,4 keer groter. Dat mannen meer uitvallen, is volgens verwachting en in overeenstemming met landelijke cijfers van voortijdig schoolverlaten in het mbo (OCW, 2015a, 2015b). Het percentage bij mannen wordt voor een groot deel significant bepaald door uitval zonder diploma bij Belofte status. Voor het vavo is geen verschil tussen mannen en vrouwen. De dataset bevat onvoldoende gegevens om alle sportdisciplines en sportclusters per geslacht en sport statistisch betrouwbaar met elkaar te vergelijken op diplomarendement. Een analyse was alleen mogelijk bij 14 grote sportclusters van mannen. Deze analyse toont aan dat voetbal mannen significant meer uitvallen zonder diploma dan topsporters uit de andere 13 sportclusters en judo mannen behalen meer diploma's dan verwacht. Uit de onderzoeken van Felix et al. (2006) en Duijvestijn en Blom (2008) kwam geen positief beeld van voetballers naar voren, maar diplomarendement is niet gemeten. Dit onderzoek toont aan dat voetbal mannen een risicogroep is wat betreft voortijdig schoolverlaten zonder startkwalificatie.

De vergelijking van startniveau en uitval zonder mbo-diploma van topsporters met een NOC*NSF-status toont aan dat voortijdig schoolverlaten op alle vier mbo-niveaus hoger ligt dan de landelijke prestatienorm (OCW, 2016). Niveau 3 kent een significant hogere uitval zonder diploma dan respectievelijk niveau 4 en niveau 2. Vanwege het zeer kleine aantal topsporters is niveau 1 niet opgenomen in de analyse. Deze uitkomst was niet verwacht en komt niet overeen met landelijke vsv-cijfers waarbij een lager niveau meer uitval kent dan een hoger niveau (OCW, 2015b). De hoge uitval bij niveau 3 wordt voor 63% veroorzaakt door voetbal mannen. Het is opvallend dat zeer weinig topsporters met een BBL-opleiding starten en veel minder dan landelijk voor mbo-studenten gebruikelijk is (MBO Raad, 2016). Een logische verklaring hiervoor lijkt te zijn dat de meeste sporters nog in de talentfase zitten en direct vanuit het voortgezet onderwijs op jonge leeftijd net als leeftijdgenoten kiezen voor een dagopleiding met stage en tot hun 18^e niet volledig mogen werken.

In het onderzoek van Blom en Duijvestijn (2008) werden topsporters op zeer hoog niveau (Olympische Spelen) door topsportcoördinatoren als risicogroep voor uitval benoemd, maar dit beeld lijkt niet te worden bevestigd. In het mbo zijn geen significante verschillen aanwezig tussen start- en diplomeringsniveau van de zes NOC*NSF-statussen. Een patroon is zichtbaar dat de hoogste A-status de minste en de laagste Belofte-status de meeste uitval zonder diploma kent. Vervolgonderzoek zou duidelijk kunnen maken welke factoren een bepalende rol hebben gespeeld om het risico op uitval bij de A-status te verminderen. Vergelijkbaar met reguliere studenten starten de meeste topsporters in het mbo met een opleiding op niveau 4 (MBO-Raad, 2016). De meeste topsporters behalen een mbo-diploma op hetzelfde niveau als het startniveau van de opleiding. Dit lijkt overeen te komen met het landelijke gegeven dat mbo-studenten vaker een diploma behalen op het niveau dat kan worden

verwacht op grond van hun vooropleiding (Inspectie van het Onderwijs, 2016). In het algemeen zijn voor het vavo te weinig onderzoeksgegevens aangeleverd om betrouwbare en zinvolle analyses te doen. Voor aangepaste sport als op zichzelf staande categorie zijn eveneens zeer weinig gegevens beschikbaar. Alle aangepaste sporters volgen een mbo-opleiding via een ROC.

Het onderzoek heeft voortgebouwd op de resultaten, inzichten en aanbevelingen van eerder onderzoek met betrekking tot topsporters in het mbo (Blom & Duijvestein, 2008; Duijvestein en Blom, 2008; Felix et al., 2006; Van Bottenburg et al., 2012). Sporters zonder status worden vaak geholpen om sport en onderwijs te combineren zoals bijvoorbeeld wereldtoppers in sporten waar je geen NOC*NSF-status voor krijgt of sporters die geen talentstatus meer hebben, maar op weg zijn naar een te behalen topsportstatus in een seniorenprogramma. Echter, voor het verkrijgen van een eenduidige onderzoeksgroep is het onderzoek uitsluitend gericht op sporters met een NOC*NSF-status, omdat deze statussen vastgesteld, traceerbaar en vergelijkbaar zijn. Dit heeft een indicatief kwantitatief beeld opgeleverd van aantal en studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo. Vergeleken met landelijke vsv-cijfers is de uitval zonder diploma van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo hoog. Een gedeelte van de uitstroom van mbo-studenten in het algemeen keert weer terug in het onderwijs of behaalt een startkwalificatie (Inspectie van het Onderwijs, 2016). Om nader te bepalen of topsporters bij een andere mbo-instelling wel een diploma behalen is vervolgonderzoek nodig. Het niet behalen van een startkwalificatie maakt kwetsbaar voor kansen op de arbeidsmarkt. De meeste sporters verdienen geen geld met hun sport en zijn genoodzaakt een duale carrière vorm te geven (NOC*NSF, 2012) en daar is ook het beleid van de Europese Commissie op gericht (EC, 2012). Het op grote schaal niet behalen van een mbo-diploma zou tot een persoonlijk en maatschappelijk probleem met betrekking tot topsport schoolverlaters kunnen leiden. De perspectieven op de arbeidsmarkt en de uitgangspositie in de samenleving zijn beter met een startkwalificatie: jongeren met een startkwalificatie zijn minder vaak werkloos (OCW, 2015b).

Als meer onderzoeksgegevens beschikbaar zijn, wordt duidelijk of de hoofdbevindingen van dit onderzoek aan kracht winnen of andere inzichten opleveren. Een nauwkeuriger en landelijk dekkend gemeten aantal topsporters en studiesucces van topsporters dient inzichtelijk te worden gemaakt door vervolgonderzoek. Het heeft zeer veel tijd en moeite gekost relevante gegevens voor dit onderzoek te verzamelen en is niet de manier om structureel over langere tijd gegevens van topsporters landelijk in kaart te brengen. Een kansrijke methode is gebruik te maken van een functionerend landelijk registratie- en monitoringsysteem voor topsporters met relevante gegevens over de duale carrière topsport en onderwijs. In samenwerking tussen het ministerie van OCW, NOC*NSF en sportbonden liggen er kansen om longitudinaal het studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status structureel te volgen, knelpunten in beeld te brengen en op basis van analyse dienstverlening ten behoeve van topsporters te optimaliseren. Om dat voor elkaar te krijgen is een eenduidig bronsysteem

wenselijk zonder dat versnipperde gegevens bij elkaar moeten worden gebracht. Het Topsport Monitoringsysteem (TMS) van NOC*NSF lijkt hiervoor geschikt, maar is alleen bruikbaar als consequent gegevens van meer partijen worden ingevoerd. Het probleem van privacygevoelige gegevens kan een knelpunt opleveren dat moet worden opgelost. Het ministerie van OCW kan overwegen om topsport als vsv-categorie op te laten nemen bij de verplicht door vo- en mbo-instellingen in te vullen redenen bij uitval zonder diploma van studenten.

Het onderzoek toont aan dat de helft van voetbal mannen geen mbo-diploma behaalt bij de mbo-instelling waar zij met hun opleiding zijn gestart. Dit lijkt een serieus probleem, maar kan pas op waarde worden geschat als nader onderzoek wordt verricht. Een aantal topsportcoördinatoren gaf als opmerking door dat het regelmatig voorkomt dat voetbal heren een seizoen later bij een andere club in een andere stad spelen en daardoor stoppen met de opleiding. Het kan zijn dat bij een andere mbo-instelling een opleiding wordt voortgezet, maar dat is nu niet duidelijk. De KNVB als grootste sportbond van Nederland is mede verantwoordelijk om zorg te dragen voor een succesvolle duale carrière van voetbaltalenten in samenwerking met het onderwijs. Dat begint met landelijk in kaart brengen en monitoren hoeveel voetbal mannen uiteindelijk een startkwalificatie behalen. De KNVB en NOC*NSF dienen nader te bezien of voor het registreren van topsportstatussen het naast elkaar bestaan van TMS en het eigen bronsysteem van de KNVB bestaansrecht en meerwaarde heeft of complicerend werkt een structureel compleet plaatje van talenten en topsporters in Nederland te krijgen.

Met betrekking tot het vavo is niet duidelijk of topsporters een volledige opleiding hebben gevolgd of één of meer vakken. Diplomarendement is voor het vavo moeilijk te meten, omdat het mogelijk is losse vakken te volgen terwijl al een diploma in het reguliere voortgezet onderwijs is behaald (bijvoorbeeld ter voorbereiding op betere doorstroom naar het hbo of universiteit). Het is niet duidelijk waarom topsporters uit dit onderzoek een vavo-opleiding volgen en reden voor vervolgonderzoek om na te gaan of zij vanwege topsport geen diploma in het vo hebben behaald.

Het onderzoek levert te weinig gegevens op om direct eenduidig te kunnen stellen waar dienstverlening aan topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo kan worden verbeterd. Van de 22 mbo-instellingen die gegevens hebben aangeleverd, is in dit onderzoek niet bekend in welke mate zij faciliteiten en begeleiding aan topsporters met een NOC*NSF-status bieden. Dat is ook niet bekend van de andere 44 mbo-instellingen in Nederland. Er zijn grote verschillen in het aantal topsporters dat bekend is bij een mbo-instelling. In dit onderzoek loopt het uiteen van 1 tot 237. De invloed van een topsportcoördinator op het studiesucces van topsporters kan niet worden benoemd. Het is de verantwoordelijkheid van elke mbo-instelling zelf na te gaan wat het studiesucces is van topsporters binnen de eigen school. Het onderzoek levert voor het eerst landelijk kwantitatieve basisgegevens en aanknopingspunten om door middel van vervolgonderzoek en samenwerking tussen relevante partners

een nauwkeuriger beeld te verkrijgen van het daadwerkelijke studiesucces van topsporters in het mbo. Het zijn eerste stappen en adviezen om nader te kunnen bepalen hoe een succesvolle duale carrière in het mbo kan worden vormgegeven. Het GEES-onderzoek (2016) geeft waardevolle inzichten en handvatten met betrekking tot belangrijke (te ontwikkelen) competenties van topsporters en duale carrièrebegeleiders. Het in kaart brengen van het daadwerkelijke aantal en studiesucces van topsporters in het mbo levert een compleet beeld op hoe succesvol topsport en onderwijs wordt gecombineerd. Diverse variabelen zoals bijvoorbeeld leeftijd van uitval zonder diploma, uitval in welk jaar van de opleiding, totale opleidingsduur vergeleken met nominale opleidingsduur, het verloop in statussen, verschillen tussen mbo-instellingen en welke opleiding wordt gevolgd, kunnen in vervolgonderzoek worden bekeken.

Een kritische kanttekening bij de opzet van het onderzoek is de wijze van dataverzameling. De tijdsduur voor het invullen van het Excel-bestand was afhankelijk van het aantal en hoe de topsporters zijn geregistreerd bij de mbo-instelling. De meeste topsportcoördinatoren zijn uren en soms dagen bezig geweest om hun topsporters op een rijtje te zetten, de benodigde opleidingsinformatie uit verschillende administratiesystemen op te halen en vervolgens te koppelen aan statussen in TMS. Deze intensieve werkwijze kan potentiële deelnemers aan het onderzoek hebben afgeschrikt daadwerkelijk te participeren of tot minder bruikbare gegevens hebben geleid. Door deze complexiteit zou het kunnen zijn dat uitval zonder diploma minder vaak is voorgekomen dan nu uit de resultaten blijkt en topsporters bij dezelfde mbo-instelling een diploma hebben behaald bij een andere opleiding dan hun oorspronkelijke opleiding. Topsportcoördinatoren hebben volgens instructie van het onderzoek de meeste daar voor in aanmerking komende voetbal mannen standaard op Belofte status gezet voor de schooljaren 2010-2011 tot en met 2013-2014. In deze jaren gebruikte de KNVB nog geen NOC*NSF-statusen, maar een KNVB-status. De KNVB-status was gelijkwaardig aan minimaal de huidige Belofte-status. Ten behoeve van de vergelijkbaarheid van statussen voor het onderzoek was deze omzetting verantwoord te doen. Op basis van KNVB-richtlijnen die gelden vanaf 2014-2015 hebben topsportcoördinatoren een inschatting gemaakt welke voetbal mannen een NT- of IT-status hadden voor 2010-2011 tot en met 2013-2014. De kans is aanwezig dat inschattingfouten zijn gemaakt en voetbal mannen niet altijd de juiste status in de onderzoeksgegevens hebben gekregen.

De meerwaarde van het onderzoek is dat voor het eerst landelijk het studiesucces van topsporters met een NOC*NSF-status in het mbo is gemeten en tot een aantal conclusies, overwegingen en aanbevelingen heeft geleid. De resultaten van het onderzoek geven een basis om het systematisch landelijk monitoren van aantallen en studiesucces van topsporters in het mbo verder vorm te geven. Het onderzoek sluit daarmee aan op de tot nu toe niet opgevolgde aanbeveling die Blom en Duijvestein (2008, p. 42) geven dat een up-to-date te houden cijfermatig overzicht van topsporters uitgesplitst naar onderwijssoort een passende ondersteuning en beleid mogelijk maakt. De

onderzoeksgegevens worden beschikbaar gesteld aan alle mbo-instellingen, MBO Raad, het ministerie van OCW, VWS, NOC*NSF, sportbonden, Stichting LOOT en FLOT. Deelnemende mbo-instellingen hebben inzicht gekregen in eigen gegevens en vergelijking met landelijke gegevens is mogelijk. Het Excel-bestand waarmee onderzoeksgegevens zijn verzameld, kan worden gebruikt of aangepast aan eigen gebruik om het overzicht van topsporters voor de eigen mbo-instelling inzichtelijk te krijgen en te houden. Een aanbeveling is dat elke mbo-instelling minimaal een contactpersoon topsport heeft die bij voorkeur ook is verbonden aan het thema topsport vallend onder de MBO Raad. Het onder verantwoordelijkheid van de MBO Raad creëren van een onderzoeksgroep die met elkaar verbonden wetenschappelijk vervolgonderzoek doet naar het studiesucces van topsporters in het mbo is het overwegen waard. Meer onderzoek is nodig om de huidige onderwijsvoorzieningen en begeleiding ten behoeve van topsporters in het mbo kritisch te bezien en daar waar nodig aan te passen en optimaliseren. Een optimale combinatie van onderwijs en topsport in het mbo moet voor talenten en topsporters leiden tot een startkwalificatie met een diploma op het voor hen hoogst haalbare niveau en een gewenste ontwikkeling in de topsportcarrière.

Referenties

- Blom, S., & Duijvestijn, P. (2008). *Combineren van topsport met studie: Een inventarisatie van situatie en knelpunten rond de combinatie topsport en onderwijs*. Amsterdam, Nederland: DSP-groep BV.
- Duijvestijn, P., & Blom, S. (2008). *Naar een effectieve en transparante topsportstructuur in het mbo: Analyse, advies en implementatie*. Amsterdam, Nederland: DSP-groep BV.
- Europese Commissie (2012). *EU Guidelines on Dual Careers of Athletes: Recommended policy actions in support of dual careers in high-performance sport*. Verkregen op 26 februari, 2016, van http://ec.europa.eu/sport/policy/societal_role/dual_careers_en.htm
- Europese Commissie (2016). *Study on the minimum quality requirements for dual career services*. Luxemburg: Europese Unie. doi: 10.2766/801544
- Felix, C., Karsten, S., & Fase, D. (2006). *Potentiële topsporters in het MBO*. Amsterdam, Nederland: SCO-Kohnstamm Instituut.
- FLOT (2013). *Actieplan Flexibel Onderwijs en Topsport*. Verkregen op 26 februari, 2016, van <https://www.nocnsf.nl/topsportenonderwijs/hogeronderwijs>
- GEES (2016). *Gold in Education and Elite Sport*. Verkregen op 26 februari, 2016, van <http://www.gees.eu/index.php/nl/>
- Inspectie van het Onderwijs (2016). *De Staat van het Onderwijs: onderwijsverslag 2014/2015*. Verkregen op 15 februari, 2017, van <https://www.destaatvanhetonderwijs.nl/documenten/rapporten/2016/04/13/svho-2014-2015>
- MBO Raad (2016). *Feiten en cijfers*. Verkregen op 16 februari, 2017, van <https://www.mboraad.nl/het-mbo/feiten-en-cijfers>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2013). *Wet bevorderen van meer doelmatige leerwegen en modernisering bekostiging*. Verkregen op 25 februari, 2016, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/04/03/aanbieding-besluit-tot-wijziging-van-onder-meer-het-uitvoeringsbesluit-web>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2015a). *Gekwalificeerd voor de toekomst*. Verkregen op 25 februari, 2016, van <http://www.vsvverkenner.nl/landelijk>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2015b). *Bijlage VSV-brief 2015. Nieuwe voortijdig schoolverlaters. Convenantjaar 2013-2014. Voorlopige cijfers*. Verkregen op 25 februari, 2016, van <http://www.vsvverkenner.nl/landelijk>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2015c). *Onderwijs op een andere locatie dan de school*. Verkregen op 15 februari, 2017, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/11/18/kamerbrief-over-onderwijs-op-een-andere-locatie-dan-school>

- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2016). *Succesvolle aanpak voortijdig schoolverlaten krijgt een krachtig vervolg*. Verkregen op 26 februari, 2016, van <http://www.kwaliteitsafsprakenmbo.nl/documenten/kamerstuk/2016/02/15/kamerbrief-over-vervolg-succesvolle-aanpak-voortijdig-schoolverlaten>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2017). *Onderwijs in cijfers. Kengetallen. Middelbaar beroepsonderwijs*. Verkregen op 16 februari, 2017, van <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/mbo/deelnemers-mbo/doorstroom-aantal-deelnemers-mbo>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2005). *Nota Tijd voor Sport*. Den Haag, Nederland: VWS.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2008). *Beleidsbrief De kracht van sport*. Den Haag, Nederland: VWS.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2017). *Resultaten sportbeleid 2011-2016*. Verkregen op 24 februari, 2017, van <file:///P:/Downloads/kamerbrief-over-resultaten-sportbeleid-2011-2016.pdf>
- NOC*NSF (2010). *Nederland in de top 10. Naar een winnend topsportklimaat*. Arnhem, Nederland: NOC*NSF.
- NOC*NSF (2012). *Sport inspireert! Sportagenda 2016. Topsport*. Arnhem, Nederland: NOC*NSF.
- NOC*NSF (2016a). *Statusreglement Topsporters*. Verkregen op 6 februari, 2017, van <https://www.nocnsf.nl/athleteservices/downloadpagina>
- NOC*NSF (2016b). *Sportagenda 2017+. De kracht van sport voor een betere samenleving*. Arnhem, Nederland: NOC*NSF.
- Reijgersberg, N., & Elling, A. (2013). *Evaluatie van de beleidsregel voor Topsport Talentscholen*. Utrecht, Nederland: Mulier Instituut.
- Stichting Loot (2011) *Geslaagd. Twintig jaar Landelijke Organisatie Onderwijs & Topsport. Verleden, heden en toekomst*. Alkmaar, Nederland: Stichting Loot.
- Stichting Loot (2016). *Topsport en onderwijs*. Verkregen op 26 februari, 2016, van <http://www.stichtingloot.nl/topsport-en-onderwijs>
- Van Bottenburg, M., Dijk, B., Elling, A., & Reijgersberg, N. (2012). *Bloed, zweet en tranen en een moment van glorie: 3-meting topsportklimaat in Nederland*. Utrecht, Nederland: Mulier Instituut.
- Van Bottenburg, M., Brinkhof, S., Elling, A., Hover, P., & Romijn, D (2012). *De maatschappelijke betekenis van topsport. Literatuurstudie in opdracht van het Ministerie van VWS*. Utrecht, Nederland: Mulier Instituut.
- Van Bottenburg, M., Dijk, B., Van den Dool, R., Elling, A., & Reijgersberg, N. (2016). *Topsportklimaat 4-meting*. Utrecht, Nederland: Mulier Instituut.

- Von Heijden, A., Elling, A. (red), Hakkers, S., Reijgersberg, N., Van Rens, F.E.C.A., & Wisse, E. (2012). *Evaluatie Topsport Talentscholen*. Utrecht, Nederland: Mulier Instituut.
- Wylleman, P. & Lavallee D. (2004). A developmental perspective on transitions faced by athletes. In: M. Weiss (Eds.), *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective* (p. 507-527). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Wylleman, P., Reints, A., & De Knop, P. (2013). A developmental and holistic perspective on athletic career development. In P. Sotiaradou, & V. De Bosscher (Eds.), *Managing high performance sport* (p. 159-182). New York, NY: Routledge.

Bijlage 1 Overzicht 77 sportdisciplines mannen en vrouwen met NOC*NSF-status in mbo

Overzicht 77 sportdisciplines mbo per geslacht van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011*

Sportdiscipline	Man		Vrouw		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
Voetbal	278	83,0	57	17,0	335	100,0
Judo	43	68,3	20	31,7	63	100,0
Waterpolo	36	72,0	14	28,0	50	100,0
Basketball	32	72,7	12	27,3	44	100,0
Handbal	10	27,0	27	73,0	37	100,0
Langebaanschaatsen	19	54,3	16	45,7	35	100,0
Baseball	29	100,0	0	0,0	29	100,0
IJshockey	25	89,3	3	10,7	28	100,0
Volleybal	16	61,5	10	38,5	26	100,0
Hockey	10	43,5	13	56,5	23	100,0
Wegwielrennen	14	77,8	4	22,2	18	100,0
Zwemmen	9	50,0	9	50,0	18	100,0
Rugby 15	17	100,0	0	0,0	17	100,0
Tennis	10	66,7	5	33,3	15	100,0
Korfbal	11	73,3	4	26,7	15	100,0
Dressuur	2	16,7	10	83,3	12	100,0
Inline-skaten	4	33,3	8	66,7	12	100,0
Baanwielrennen	8	80,0	2	20,0	10	100,0
Turnen	5	50,0	5	50,0	10	100,0
Handboogschieten	8	88,9	1	11,1	9	100,0
Atletiek	5	55,6	4	44,4	9	100,0
Atletiek (sprint)	5	55,6	4	44,4	9	100,0
Springen	1	11,1	8	88,9	9	100,0
Shorttrack	8	100,0	0	0,0	8	100,0
BMX	6	75,0	2	25,0	8	100,0
Schieten (geweer)	4	57,1	3	42,9	7	100,0
Boksen	6	85,7	1	14,3	7	100,0
Zeilen	5	71,4	2	28,6	7	100,0
Aangepast zwemmen	3	50,0	3	50,0	6	100,0
Snowboard	4	80,0	1	20,0	5	100,0
Squash	4	80,0	1	20,0	5	100,0
Taekwondo sparring	3	60,0	2	40,0	5	100,0
Alpine skiën	2	40,0	3	60,0	5	100,0
Golf	3	60,0	2	40,0	5	100,0
Kart	4	100,0	0	0,0	4	100,0
Sportklimmen	0	0,0	4	100,0	4	100,0
Wegrace	3	75,0	1	25,0	4	100,0
Tafeltennis	4	100,0	0	0,0	4	100,0
Triathlon	4	100,0	0	0,0	4	100,0
Atletiek (meerkamp)	3	75,0	1	25,0	4	100,0
Atletiek (mila)	4	100,0	0	0,0	4	100,0
Rolstoelbasketbal	3	75,0	1	25,0	4	100,0
CP-voetbal	4	100,0	0	0,0	4	100,0
Worstelen	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Veldrijden	2	66,7	1	33,3	3	100,0
Futsal	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Bobslee	1	33,3	2	66,7	3	100,0
Softball	0	0,0	3	100,0	3	100,0
Motocross	2	66,7	1	33,3	3	100,0
Eventing	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Rugby sevens	0	0,0	2	100,0	2	100,0

Roeien	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Bowling	0	0,0	2	100,0	2	100,0
Karate	0	0,0	2	100,0	2	100,0
Mountainbike	0	0,0	2	100,0	2	100,0
Reddend zwemmen	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Schoonspringen	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Atletiek (werpen)	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Kunstrijden	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Badminton	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Atletiek (horden)	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Trampolinespringen	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Enduro	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Karate sparring	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Kleiduiven schieten	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Freestyle skiën	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Autoren	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Floret	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Poolbiljarten	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Atletiek (springen)	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Dans (10-dans)	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Synchroonzwemmen	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Darts	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Aangepast wielrennen	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Rolstoeltennis	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Aangepast dressuur	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Aangepast atletiek	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Totaal	706	71,0	289	29,0	995	100,0

*Noot: In dit totaaloverzicht van 77 sportdisciplines zijn de topsporters van het vavo en aangepaste sport opgenomen.

Bijlage 2 Overzicht 41 sportclusters mannen en vrouwen met NOC*NSF-status in mbo

Overzicht 41 sportclusters mbo per geslacht van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011*

Sportcluster	Man		Vrouw		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
Voetbalbond	285	83,3	57	16,7	342	100,0
Zwembond	49	63,6	28	36,4	77	100,0
Judo	43	68,3	20	31,7	63	100,0
Schaatsbond	32	56,1	25	43,9	57	100,0
Basketball	35	72,9	13	27,1	48	100,0
Wielrennen	30	71,4	12	28,6	42	100,0
Handbal	10	27,0	27	73,0	37	100,0
Baseball en softball	29	90,6	3	9,4	32	100,0
Atletiek	22	68,8	10	31,2	32	100,0
IJshockey	25	89,3	3	10,7	28	100,0
Volleybal	16	61,5	10	38,5	26	100,0
Paardensport	4	16,7	20	83,3	24	100,0
Hockey	10	43,5	13	56,5	23	100,0
Rugby	17	89,5	2	10,5	19	100,0
Tennis	11	68,8	5	31,2	16	100,0
Korfbal	11	73,3	4	26,7	15	100,0
Turnen	6	54,5	5	45,5	11	100,0
Skiën en snowboard	6	54,5	5	45,5	11	100,0
Handboogschieten	8	88,9	1	11,1	9	100,0
Motorrijden	6	75,0	2	25,0	8	100,0
Schieten	5	62,5	3	37,5	8	100,0
Boksen	6	85,7	1	14,3	7	100,0
Zeilen	5	71,4	2	28,6	7	100,0
Autosport	5	100,0	0	0,0	5	100,0
Squash	4	80,0	1	20,0	5	100,0
Taekwondo (sparring)	3	60,0	2	40,0	5	100,0
Golf	3	60,0	2	40,0	5	100,0
Sportklimmen	0	0,0	4	100,0	4	100,0
Tafeltennis	4	100,0	0	0,0	4	100,0
Triathlon	4	100,0	0	0,0	4	100,0
Worstelen	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Bobslee	1	33,3	2	66,7	3	100,0
Karate	0	0,0	3	100,0	3	100,0
Roeien	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Bowling	0	0,0	2	100,0	2	100,0
Reddend zwemmen	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Badminton	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Floret	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Poolbiljarten	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Dans (10-dans)	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Darts	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Totaal	706	71,0	289	29,0	995	100,0

*Noot: De 41 sportclusters zijn samengesteld op basis van sportdisciplines die onder dezelfde sportbond vallen. De verschillende disciplines bij atletiek zijn bijvoorbeeld samengevoegd in het cluster atletiek en verschillende disciplines van de zwembond (zwemmen, waterpolo, schoonspringen, synchroonzwemmen en aangepast zwemmen) zijn samengevoegd in het cluster zwembond. Voor een aantal sporten is geen verschil in aantal tussen sportdiscipline en sportcluster (bijvoorbeeld judo, volleybal, squash, golf en bobslee). In dit overzicht zijn de topsporters van het vavo en aangepaste sport opgenomen. Aangepast wielrennen is bijvoorbeeld opgenomen in het cluster wielrennen en CP-voetbal in het cluster voetbalbond.

Bijlage 3 Overzicht mbo-diploma per sportdiscipline mannen en vrouwen met NOC*NSF-status

Overzicht mbo-diploma per sportdiscipline per geslacht van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011*

Sportdiscipline	Man diploma ja		Man diploma nee		Man totaal		Vrouw diploma ja		Vrouw diploma nee		Vrouw totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Voetbal	89	50,3	88	49,7	177	100,0	30	88,0	4	12,0	34	100,0
Judo	29	87,8	4	12,2	33	100,0	5	45,5	6	54,5	11	100,0
Waterpolo	18	62,1	11	37,9	29	100,0	8	80,0	2	20,0	10	100,0
Basketball	12	70,6	5	29,4	17	100,0	5	71,4	2	28,6	7	100,0
Handbal	7	77,8	2	22,2	9	100,0	12	92,3	1	7,7	13	100,0
Langebaanschaatsen	7	63,6	4	36,4	11	100,0	4	80,0	1	20,0	5	100,0
Baseball	10	66,7	5	33,3	15	100,0	-	-	-	-	-	-
IJshockey	11	50,0	11	50,0	22	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Volleybal	6	42,9	8	57,1	14	100,0	5	62,5	3	73,5	8	100,0
Hockey	8	100,0	0	0,0	8	100,0	7	100,0	0	0,0	7	100,0
Wegwielrennen	6	85,7	1	14,3	7	100,0	3	75,0	1	25,0	4	100,0
Zwemmen	3	50,0	3	50,0	6	100,0	2	50,0	2	50,0	4	100,0
Rugby 15	3	30,0	7	70,0	10	100,0	-	-	-	-	-	-
Tennis	5	62,5	3	37,5	8	100,0	3	75,0	1	25,0	4	100,0
Korfbal	7	87,5	1	12,5	8	100,0	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Dressuur	1	50,0	1	50,0	2	100,0	4	80,0	1	20,0	5	100,0
Inline-skaten	3	75,0	1	25,0	4	100,0	6	100,0	0	0,0	6	100,0
Baanwielrennen	2	33,3	4	67,7	6	100,0	-	-	-	-	-	-
Turnen	2	50,0	2	50,0	4	100,0	2	66,7	1	33,3	3	100,0
Handboogschieten	5	83,3	1	16,7	6	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Atletiek	3	60,0	2	40,0	5	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Atletiek (sprint)	3	60,0	1	40,0	4	100,0	4	100,0	0	0,0	4	100,0
Springen	0	0,0	1	100,0	1	100,0	2	66,7	1	33,3	3	100,0
Shorttrack	3	60,0	2	40,0	5	100,0	-	-	-	-	-	-
BMX	2	66,7	1	33,3	3	100,0	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Schieten (geweer)	1	100,0	0	0,0	1	100,0	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Boksen	4	66,7	2	33,3	6	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Zeilen	1	33,3	2	66,7	3	100,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Aangepast zwemmen	2	100,0	0	0,0	2	100,0	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Snowboard	1	25,0	3	75,0	4	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Squash	2	100,0	0	0,0	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Taekwondo sparring	1	50,0	1	50,0	2	100,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Alpine skiën	1	50,0	1	50,0	2	100,0	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Golf	1	50,0	1	50,0	2	100,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Kart	2	66,7	1	33,3	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Sportklimmen	-	-	-	-	-	-	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Wegrace	2	66,7	1	33,3	3	100,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Tafeltennis	2	66,7	1	33,3	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Triathlon	3	100,0	0	0,0	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Atletiek (meerkamp)	1	33,3	2	66,7	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Atletiek (mila)	3	75,0	1	25,0	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Rolstoelbasketbal	0	0,0	1	100,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
CP-voetbal	1	33,3	2	66,7	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Worstelen	2	100,0	0	0,0	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Veldrijden	1	50,0	1	50,0	2	100,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Futsal	1	33,3	2	66,7	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Bobslee	1	100,0	0	0,0	1	100,0	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Softball	-	-	-	-	-	-	2	100,0	0	0,0	2	100,0

Motocross	2	100,0	0	0,0	2	100,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Eventing	-		-		-		1	100,0	0	0,0	1	100,0
Rugby sevens	-		-		-		1	100,0	0	0,0	1	100,0
Roeien	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-		-		-	
Bowling	-		-		-		2	100,0	0	0,0	2	100,0
Karate	-		-		-		-		-		-	
Mountainbike	-		-		-		-		-		-	
Reddend zwemmen	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-		-		-	
Schoonspringen	-		-		-		1	100,0	0	0,0	1	100,0
Atletiek (werpen)	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-		-		-	
Kunstrijden	-		-		-		0	0,0	1	100,0	1	100,0
Badminton	-		-		-		-		-		-	
Atletiek (horden)	2	100,0	0	0,0	2	100,0	-		-		-	
Trampolinespringen	-		-		-		-		-		-	
Enduro	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-		-		-	
Karate sparring	-		-		-		0	0,0	1	100,0	1	100,0
Kleiduiven schieten	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-		-		-	
Freestyle skiën	-		-		-		-		-		-	
Autoren	0	0,0	1	100,0	1	100,0	-		-		-	
Floret	-		-		-		-		-		-	
Poolbiljarten	-		-		-		-		-		-	
Atletiek (springen)	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-		-		-	
Dans (10-dans)	-		-		-		1	100,0	0	0,0	1	100,0
Synchroonzwemmen	-		-		-		-		-		-	
Darts	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-		-		-	
Aangepast wielrennen	-		-		-		1	100,0	0	0,0	1	100,0
Rolstoeltennis	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-		-		-	
Aangepast dressuur	-		-		-		1	100,0	0	0,0	1	100,0
Aangepast atletiek	-		-		-		-		-		-	
Totaal	290	60,2	192	39,8	482	100,0	134	78,4	37	21,6	171	100,0

*Noot: In dit overzicht zijn de topsporters van het vavo niet opgenomen. Aangepaste sport is in dit overzicht wel opgenomen.

Bijlage 4 Overzicht mbo-diploma per sportcluster mannen en vrouwen met NOC*NSF-status

Overzicht mbo-diploma per sportcluster per geslacht topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011*

Sportcluster	Man diploma ja		Man diploma nee		Man totaal		Vrouw diploma ja		Vrouw diploma nee		Vrouw totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Voetbalbond	91	49,7	92	50,3	183	100,0	30	88,2	4	11,8	34	100,0
Zwembond	23	62,2	14	37,8	37	100,0	14	77,8	4	22,2	18	100,0
Judo	29	87,9	4	12,1	33	100,0	5	45,5	6	54,5	11	100,0
Schaatsbond	13	65,0	7	35,0	20	100,0	10	83,3	2	16,7	12	100,0
Basketball	12	66,7	6	33,3	18	100,0	5	71,4	2	28,6	7	100,0
Wielrennen	11	61,1	7	38,9	18	100,0	6	75,0	2	25,0	8	100,0
Handbal	7	77,8	2	22,2	9	100,0	12	92,3	1	7,7	13	100,0
Base-en softball	10	66,7	5	33,3	15	100,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Atletiek	14	70,0	6	30,0	20	100,0	4	80,0	1	20,0	5	100,0
IJshockey	11	50,0	11	50,0	22	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Volleybal	6	42,9	8	57,1	14	100,0	5	62,5	3	37,5	8	100,0
Paardensport	1	33,3	2	67,7	3	100,0	8	80,0	2	20,0	10	100,0
Hockey	8	100,0	0	0,0	8	100,0	7	100,0	0	0,0	7	100,0
Rugby	3	30,0	7	70,0	10	100,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Tennis	6	66,7	3	33,3	9	100,0	3	75,0	1	25,0	4	100,0
Korfbal	7	87,5	1	12,5	8	100,0	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Turnen	2	50,0	2	50,0	4	100,0	2	66,7	1	33,3	3	100,0
Skiën en snowboard	2	33,3	4	66,7	6	100,0	1	33,3	2	66,7	3	100,0
Handboogschieten	5	83,3	1	16,7	6	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Motorrijden	5	83,3	1	16,7	6	100,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Schieten	2	100,0	0	0,0	2	100,0	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Boksen	4	66,7	2	33,3	6	100,0	0	0,0	1	100,0	0	100,0
Zeilen	1	33,3	2	66,7	3	100,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Autosport	2	50,0	2	50,0	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Squash	2	100,0	0	0,0	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Taekwondo (sparring)	1	50,0	1	50,0	2	100,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Golf	1	50,0	1	50,0	2	100,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Sportklimmen	-	-	-	-	-	-	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Tafeltennis	2	66,7	1	33,3	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Triathlon	3	100,0	0	0,0	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Worstelen	2	100,0	0	0,0	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Bobslee	1	100,0	0	0,0	1	100,0	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Karate	-	-	-	-	-	-	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Roeien	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Bowling	-	-	-	-	-	-	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Reddend zwemmen	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Badminton	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Floret	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Poolbiljarten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dans (10-dans)	-	-	-	-	-	-	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Darts	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Totaal	290	60,2	192	39,8	482	100,0	134	78,4	37	21,6	171	100,0

*Noot: De 41 sportclusters zijn samengesteld op basis van sportdisciplines die onder dezelfde sportbond vallen. De verschillende disciplines bij atletiek zijn bijvoorbeeld samengevoegd in het cluster atletiek en verschillende disciplines van de zwembond (zwemmen, waterpolo, schoonspringen, synchroonzwemmen en aangepast zwemmen) zijn samengevoegd in het cluster zwembond. Voor een aantal sporten is geen verschil in aantal tussen sportdiscipline en sportcluster (bijvoorbeeld judo, volleybal, squash, golf en bobslee). In dit overzicht zijn de topsporters van het vavo niet opgenomen. Aangepaste sport is in dit overzicht wel opgenomen. Aangepast wielrennen is bijvoorbeeld opgenomen in het cluster wielrennen en CP-voetbal in het cluster voetbalbond.

Bijlage 5 Overzicht vavo-diploma per sportdiscipline mannen en vrouwen met NOC*NSF-status

Overzicht vavo-diploma per sportdiscipline per geslacht van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011*

Sportdiscipline	Man diploma ja		Man diploma nee		Man totaal		Vrouw diploma ja		Vrouw diploma nee		Vrouw totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Voetbal	1	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Judo	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Waterpolo	2	100,0	0	0,0	2	100,0	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Handbal	-	-	-	-	-	-	2	66,7	1	33,3	3	100,0
Hockey	1	100,0	0	0,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Rugby 15	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Dressuur	-	-	-	-	-	-	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Baanwielrennen	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Handboogschieten	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Atletiek	-	-	-	-	-	-	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Schieten (geweer)	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Atletiek (meerkamp)	-	-	-	-	-	-	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Karate	-	-	-	-	-	-	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Badminton	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Totaal	10	100,0	0	0,0	10	100,0	8	72,7	3	29,3	11	100,0

*Noot: Voor het vavo is geen apart overzicht gemaakt voor sportclusters. Alleen atletiek en atletiek (meerkamp) kunnen worden geclusterd in het cluster atletiek. Voor de andere sporten is er geen verschil in aantal tussen sportdiscipline en sportcluster.

Bijlage 6 Overzicht aangepaste sport mbo mannen en vrouwen met NOC*NSF-status

Overzicht sportdisciplines aangepaste sport in het mbo per geslacht van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

Sportdiscipline	Man		Vrouw		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
Aangepast wielrennen	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Rolstoeltennis	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Aangepast zwemmen	3	50,0	3	50,0	6	100,0
Rolstoelbasketball	3	75,0	1	25,0	4	100,0
CP-voetbal	4	100,0	0	0,0	4	100,0
Aangepast dressuur	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Aangepast atletiek	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Totaal	12	66,7	6	33,3	18	100,0

Overzicht verdeling NOC*NSF-status in het mbo per geslacht en sportdiscipline van aangepaste sport sinds 2010-2011

Sportdiscipline	Belofte		NT		IT		HP		B		A	
	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw
Aangepast wielrennen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Rolstoeltennis	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aangepast zwemmen	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	3
Rolstoelbasketball	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-
CP-voetbal	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Aangepast dressuur	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aangepast atletiek	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	2	1	6	-	1	1	-	-	1	-	2	4

Overzicht mbo-diploma per geslacht en aangepaste sport van topsporters met een NOC*NSF-status sinds 2010-2011

Sportdiscipline	Man Diploma ja		Man Diploma nee		Man Totaal		Vrouw Diploma ja		Vrouw Diploma nee		Vrouw Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Aangepast wielrennen	-	-	-	-	-	-	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Rolstoeltennis	1	100,0	0	0,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
Aangepast zwemmen	2	100,0	0	0,0	2	100,0	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Rolstoelbasketball	0	0,0	1	100,0	1	100,0	-	-	-	-	-	-
CP-voetbal	1	33,3	2	66,7	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Aangepast dressuur	-	-	-	-	-	-	1	100,0	0	0,0	1	100,0
Aangepast atletiek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	4	57,1	3	42,9	7	100,0	5	100,0	0	0,0	5	100,0

Bijlage 7 Overzicht verdeling NOC*NSF-status mannen en vrouwen per sportdiscipline in mbo

Overzicht verdeling NOC*NSF-status in het mbo per geslacht en sportdiscipline sinds 2010-2011*

Sportdiscipline	Belofte		NT		IT		HP		B		A	
	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw
Voetbal	259	31	7	4	12	22	0	0	0	0	0	0
Judo	5	4	14	4	22	12	1	0	0	0	1	0
Waterpolo	9	6	11	3	14	3	0	0	0	0	2	0
Basketball	24	5	8	1	0	6	0	0	0	0	0	0
Handbal	2	10	3	7	5	9	0	0	0	0	1	0
Langebaanschaatsen	6	7	5	4	8	4	0	1	0	0	0	0
Baseball	13	0	4	0	12	0	0	0	0	0	0	0
IJshockey	10	2	14	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Volleybal	4	4	3	1	8	4	0	0	1	0	0	1
Hockey	1	5	4	2	4	5	0	0	0	0	1	1
Wegwielrennen	11	2	2	0	1	2	0	0	0	0	0	0
Zwemmen	0	1	7	5	2	3	0	0	0	0	0	0
Rugby 15	0	0	11	0	6	0	0	0	0	0	0	0
Tennis	2	1	8	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Korfbal	0	0	6	4	3	0	0	0	0	0	2	0
Dressuur	2	8	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Inline-skaten	0	3	3	1	1	4	0	0	0	0	0	0
Baanwielrennen	4	1	0	0	4	1	0	0	0	0	0	0
Turnen	0	0	1	0	4	2	0	0	0	0	0	3
Handboogschieten	4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0
Atletiek	3	0	1	2	1	2	0	0	0	0	0	0
Atletiek (sprint)	0	0	3	2	2	2	0	0	0	0	0	0
Springen	0	5	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0
Shorttrack	2	0	1	0	5	0	0	0	0	0	0	0
BMX	1	0	2	1	3	1	0	0	0	0	0	0
Schieten (geweer)	0	0	0	1	4	2	0	0	0	0	0	0
Boksen	0	0	3	1	2	0	0	0	0	0	1	0
Zeilen	4	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Aangepast zwemmen	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	3
Snowboard	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0
Squash	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
Taekwondo sparring	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0
Alpine skiën	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Golf	0	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Kart	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Sportklimmen	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Wegrace	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0
Tafeltennis	3	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Triathlon	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Atletiek (meerkamp)	0	0	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0
Atletiek (mila)	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rolstoelbasketbal	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0
CP-voetbal	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Worstelen	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veldrijden	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0
Futsal	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bobslee	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0
Softball	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0
Motocross	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0

Eventing	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Rugby sevens	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Roeien	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Bowling	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Karate	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Mountainbike	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Reddend zwemmen	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Schoonspringen	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Atletiek (werpen)	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Kunstrijden	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Badminton	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Atletiek (horden)	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Trampolinespringen	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Enduro	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Karate sparring	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kleiduiven schieten	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Freestyle skiën	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Autoren	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Floret	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poolbiljarten	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Atletiek (springen)	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Dans (10-dans)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Synchroonzwemmen	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Darts	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Aangepast wielrennen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Rolstoeltennis	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aangepast dressuur	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aangepast atletiek	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	388	105	149	69	147	97	1	1	7	4	14	13

*Noot: In dit totaaloverzicht van 77 sportdisciplines zijn de topsporters van het vavo en aangepaste sport opgenomen.

Bijlage 8 Overzicht verdeling NOC*NSF-status mannen en vrouwen per sportcluster in mbo

Overzicht verdeling NOC*NSF-status in het mbo per geslacht en sportcluster sinds 2010-2011*

Sportcluster	Belofte		NT		IT		HP		B		A	
	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw
Voetbalbond	263	31	9	4	12	22	0	0	0	0	1	0
Zwembond	9	7	20	8	17	7	0	0	2	0	1	6
Judo	5	4	14	4	22	12	1	0	0	0	1	0
Schaatsbond	8	10	9	5	15	9	0	1	0	0	0	0
Basketball	24	5	9	1	1	7	0	0	1	0	0	0
Wielrennen	16	4	5	2	9	4	0	0	0	1	0	1
Handbal	2	10	3	7	5	9	0	0	0	0	0	1
Baseball en softball	13	0	4	1	12	2	0	0	0	0	0	0
Atletiek	4	0	10	4	8	6	0	0	0	0	0	0
IJshockey	10	2	14	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Volleybal	4	4	3	1	8	4	0	0	1	0	0	1
Paardensport	3	14	0	5	1	1	0	0	0	0	0	0
Hockey	1	5	4	2	4	5	0	0	0	0	1	1
Rugby	0	0	11	2	6	0	0	0	0	0	0	0
Tennis	2	1	9	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Korfbal	0	0	6	4	3	0	0	0	0	0	2	0
Turnen	1	0	1	0	4	2	0	0	0	0	0	3
Skiën en snowboard	3	3	1	2	1	0	0	0	0	0	1	0
Handboogschieten	4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0
Motorrijden	1	0	2	1	0	1	0	0	2	0	1	0
Schieten	0	0	0	1	5	2	0	0	0	0	0	0
Boksen	0	0	3	1	2	0	0	0	0	0	1	0
Zeilen	4	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Autosport	1	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Squash	0	0	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0
Taekwondo (sparring)	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0
Golf	0	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Sportklimmen	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Tafeltennis	3	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Triathlon	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Worstelen	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bobslee	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0
Karate	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0
Roeien	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Bowling	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Reddend zwemmen	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Badminton	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Floret	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poolbiljarten	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Dans (10-dans)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Darts	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Totaal	388	105	149	69	147	97	1	1	7	4	14	13

*Noot: De 41 sportclusters zijn samengesteld op basis van sportdisciplines die onder dezelfde sportbond vallen. De verschillende disciplines bij atletiek zijn bijvoorbeeld samengevoegd in het cluster atletiek en verschillende disciplines van de zwembond (zwemmen, waterpolo, schoonspringen, synchroonzwemmen en aangepast zwemmen) zijn samengevoegd in het cluster zwembond. Voor een aantal sporten is geen verschil in aantal tussen sportdiscipline en sportcluster (bijvoorbeeld judo, volleybal, squash, golf en bobslee). In dit overzicht zijn de topsporters van het vavo en aangepaste sport opgenomen. Aangepast wielrennen is bijvoorbeeld opgenomen in het cluster wielrennen en CP-voetbal in het cluster voetbalbond.